

Alkotmánybíróság részére	
IV/197-0/2016	
Debreceni Törvényszék úttján	
Érkezett: 2016 FEBR 03.	
Példány: 1	Kézeltiroda:
Melléklet: 5 + mlt + bíróság akta db	

Tárgy: Alkotmányjogi panasz iránti indítvány

DEBRECENI TÖRVÉNYSZÉK DEBRECEN	
Érk.:	
2016 -01- 2 8	
Példány:	Mell.: ..... ill. bg. .... Fl
Az ügyirat száma: G. B. 696/2012	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

– mellékelten csatolt meghatalmazással igazolt – jogi képviselőm útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (ABtv.) 27. §-a alapján

alkotmányjogi panasszal

élek a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú és a Debreceni Ítéltábla Bf.III.807/2014/62. számú ítélete ellen.

Álláspontunk szerint

– mentelmi jogát az arra jogosult nem függesztette fel, így a mentelmi jog felfüggesztése hiányában lefolytatott büntetőeljárás és a bűnösítő ítéletek sértik a bírói függetlenség alapelvét és az Alaptörvény Szabadság és felelőség fejezet XXVIII. cikk (1) bekezdését.

- az, hogy a Be. 192. § (1) bekezdésében foglalt nyomozati alku intézménye felett semmiféle bírói kontroll nincs, és a által kötött vádalkuval kapcsolatban minden körülmény nemzeti minősített adatot képez, valamint a nyomozást megszüntető határozatban csak a bűncselekmény megnevezése, a megszüntetés ténye és annak dátuma szerepel, a megállapodást és annak tartalmát megismerhetetlenné teszi a védelem számára, sérti a védelemhez való jogot, a fegyverek egyenlőségét, ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jogot, ami az Alaptörvény Szabadság és felelőség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

- az eljárás során a védői titkot a hatóságok számos alkalommal megsértették, majd a védői titok megsértésével beszerzett bizonyítási eszközöket felhasználták, sérti a védelemhez való jogot és a tisztességes eljáráshoz való jogot és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

- az, hogy [REDACTED] gyanúsított kihallgatása során meghatalmazott védője az értesítések nem megfelelő volta miatt több ízben távol maradt, majd a védői jogok korlátozásával beszerzett vallomások az eljárásban bizonyítási eszközként felhasználták, sérti a védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

- az, hogy a nyomozati tanúkihallgatások során az ügyész nem, vagy nem megfelelően figyelmeztette a tanúkat, majd a figyelmeztetési szabályok megsértésével beszerzett bizonyítási eszközöket felhasználták, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

- az, hogy a bíróságok a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványok mindegyikét elutasították, valamint a Legfőbb Ügyészség BF.3056/2012. számú, 2012. december hó 12. napján kelt indítványát nem kézbesítették, sérti a fegyveregyenlőséget, ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jogot, ami az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

- a bírói minőség [REDACTED] terhére többször is értékelésre került a minősítés és a büntetéskiszabás során, ezzel megsértették a bíróságok a kétszeres értékelés tilalmát, ami az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

Kérjük ezért a T. Alkotmánybíróságot, hogy a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú ítéletét, valamint a Debreceni Ítéltábla Bf.III.807/2014/62. számú ítéletét semmisítse meg.

Indokolás

I.

Tényállás

A Debreceni Törvényszék a 2014. június 19. napján kihirdetett 6.B.696/2012/111. számú ítéletével 8 rb. hivatali vesztegetés elfogadása miatt nem jogerősen 10 év szabadságvesztésre, 1.500.000.- Ft pénzbüntetésre, 8 év időtartamú, az egyetemi jogi diplomához kötött foglalkozástól eltiltásra, valamint mellékbüntetésül 8 év közügyektől eltiltásra ítélte [REDACTED]

A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla 2015. október 15. napján kihirdetett Bf.III.807/2014/62. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és [REDACTED] büntetését 12 évre, az egyetemi jogi diplomához kötött foglalkozástól eltiltás tartamát 10 évre súlyosította. Az elsőfokú eljárásban megállapított bűnügyi költség

összegét pedig 1.528.257,- Ft-ra módosította, melyből az állam terhén maradó összeget 482.730,- Ft-ban állapította meg.

II.

Az ABtv. 27. § értelmében „Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”

II.1. Egyedi ügyben érintettség

A büntetőeljárásnak [REDACTED] I. r. vádlottja volt. A vád tárgyává tett cselekmény jogi minősítése, a büntetőjogi felelősség megállapítása, a vele szemben kiszabott büntetés, illetve a bűnügyi költség viselésére kötelezés személyében érinti.

II.2. Az ügy érdemében hozott döntés

A büntetőjogi felelősség megállapítása és a büntetés kiszabása nyilvánvalóan a büntetőügy érdemét képezi.

II.3. Jogorvoslati lehetőség kimerítése

Az indítványozó az ügyben minden rendelkezésre álló jogorvoslatot igénybe vett, a másodfokú ítélet ellen további jogorvoslatnak nincsen helye.

A Be. 386. § rendelkezései ez esetben nem alkalmazhatóak, tehát rendes jogorvoslatnak nincsen helye.

II.4. A másodfokú ítélet kézbesítése 2015. november 30-án történt meg, így a 60 napos határidő megtartottnak minősül.

III.

Alaptörvényben biztosított jogok megsértése

III.1. A mentelmi jog felfüggesztésének hiánya – a bírói függetlenség és a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése

III.1.1. Az Alkotmánybíróság 723/B/2006. AB határozatában kimondta, hogy „A bírót megillető mentelmi jog a bírósághoz, mint alkotmányos szervezethez kötődik. Rendeltetése az, hogy a bíró személyének integritásán keresztül biztosítsa a bíróság sérthetetlenségét, garantálja a független ítélkezés folyamatosságát. A mentelmi jog – ilyen értelemben – az

Alkotmány 50. § (3) bekezdésében rögzített bírói függetlenség biztosítéka, az ítékezés függetlenségének alkotmányos garanciája. (...)

Az OIT Hivatala 20.189/2011/3. számú előterjesztésével kezdeményezte [REDACTED] mentelmi jogának felfüggesztését. Az előterjesztés alapján Magyarország Köztársasági Elnöke 2011. december 15. napján kelt V-1./06612/2011. sz. határozatával hozzájárult a büntetőeljárás megindításához.

Maid az OBH 20.172-2/2012. számú előterjesztésével szintén kezdeményezte [REDACTED] mentelmi jogának felfüggesztését. Az előterjesztés alapján Magyarország Köztársasági Elnöke 2012. július 06. napján kelt V-1./03296/2012. sz. határozatával hozzájárult a büntetőeljárás megindításához.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tv. (Be.) 551.§ (1) bekezdése értelmében *„a külön törvényben meghatározott közjogi tisztséget betöltő személyek ellen e tisztségük fennállása alatt csak a mentelmi jog felfüggesztése után indítható büntetőeljárás.”* Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint pedig *„az (1) bekezdés szerinti személyek gyanúsítottkénti kihallgatására csak a mentelmi jog felfüggesztése után kerülhet sor és ezt megelőzően az ilyen személlyel szemben - a tettenérés esetét kivéve - e törvény szerinti kényszerintézkedés nem alkalmazható.”*

A Be. 552.§ (1) bekezdése értelmében *„ha a büntetőeljárás során adat merült fel arra, hogy a terhelt mentességet élvező személy, az eljárás felfüggesztése mellett indítványozni kell a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult döntését.”*

A 2012. január hó 1. napjától hatályos, A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2012. évi CLXII. tv. (Bjt.) 2. § (1) bekezdése alapján *„a bírót az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg.”* A (3) bekezdés szerint pedig *„a bíró mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában az OBH Elnökének javaslatára a Köztársasági Elnök dönt.”* (2012. január hó 1. napját megelőzően A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. tv. (Bszi.) tartalmilag ugyanígy rendelkezett. A Bszi. 5. § (1) bekezdése értelmében *„a hivatásos bírót az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg.”* A (3) bekezdés értelmében a *„hivatásos bíró mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában az OIT Elnökének javaslatára a Köztársasági Elnök dönt.”*)

Az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. tv. (Kjt.) 5.§ (1) bekezdése szerint *„a képviselőt csak tettenérés estén lehet őrizetbe venni, és ellene csak az Országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást, valamint szabálysértési eljárást indítani, vagy folytatni, továbbá büntető eljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni.”*

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 74. § (2) bekezdés a) pontja szerint *„A képviselőt csak bűncselekmény elkövetésének tettenérésekor lehet őrizetbe venni, vagy vele szemben más büntető eljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni.”*

A Kjt. 5. § (7) bekezdése, valamint az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 77. § (4) bekezdése értelmében *„a mentelmi jog felfüggesztése tárgyában hozott döntés csak arra az ügyre vonatkozik, amelyre az indítványt előterjesztették.”*

A fentebb részletezett törvényi rendelkezések az országgyűlési képviselőkkel azonos mentelmi jogot biztosítanak a bírácoknak, vagyis a mentelmi jog egyik eleme, a

sérthetlenségben megnyilvánuló korlátozott védelem, azaz az inviolabilitás a bírakat is az országgyűlési képviselőkkel azonos módon illeti meg.

Mindezekből következően egyértelmű, hogy a mentelmi jog felfüggesztéséhez kötődik a bíró elleni büntetőeljárás megindíthatósága, hiszen a mentelmi jog felfüggesztése a büntetőjogi felelősségre vonásnak a büntető eljáráson kívül eső alapvető feltétele.

III.1.2. Éppen ezért a fenti törvényi rendelkezések alapján a „**mentelmi jog felfüggesztése**” kitévelt nem pótolhatja a Köztársasági Elnök „*hozzájárulása a büntető eljárás megindításához*” kitétele, e körben csak a törvényi rendelkezések szerinti pontos szóhasználat alkalmazható, attól eltérni nem lehet, a fentebb részletezett törvényi rendelkezések nyelvtani értelmezésének megfelelően.

A Kecskeméti Városi Bíróság 2012. március hó 28. napján a 11.Bny.212/2012/2. számú végzésével a Szegedi Nyomozó Ügyészség Ny.331/2011. számú, az előzetes letartóztatás elrendelésére irányuló indítványát elutasította, megállapítván a büntetőeljárás akadályaként a mentelmi jog felfüggesztésének a hiányát, kimondta ugyanis, hogy „*a büntető eljárás megindításához hozzájáruló határozata és a mentelmi jog felfüggesztése között különbséget kell tenni ... a gyanúsított mentelmi joga sem általánosságban, sem konkrétan felfüggesztésre nem került, ezért vele szemben az ügyész által indítványozott kényszerintézkedés nem alkalmazható ...*”

A Kecskeméti Törvényszék a 2012. április 6. napján meghozott 4.Bnyf.193/2012/4. számú végzésével a fenti végzést, helyes indokainál fogva helybenhagyta.

Tény, hogy következetes a joggyakorlat a tekintetben, hogy a mentelmi jog felfüggesztésének a jogszerűsége a büntetőeljárásban nem vizsgálható, így nem vizsgálható annak megalapozottsága sem, abból a szempontból, hogy az arra irányuló előterjesztés/javaslat elegendő bizonyítékkal szolgált-e. (EBH 2002.737 és BH 2003.447)

Ugyanakkor az, hogy van-e a mentelmi jog felfüggesztéséről szóló határozat és az, hogy a mentelmi jog felfüggesztéséről szóló határozat az alaki és a tartami kritériumait tekintve megfelel-e a hatályos törvényi rendelkezéseknek, az minden esetben vizsgálendő.

Tévedett az elsőfokú bíróság – és a Kecskeméti Törvényszékkel ellentétes álláspontra helyezkedett – akkor, amikor az ítélete 136. oldal 2. bekezdésében általa is hivatkozott EBH 2002.737. és BH 2003.447. számú eseti döntéseket helytelenül értelmezve, összemosta a mentelmi jog felfüggesztése jogszerűségének a büntető eljárás keretei közti vizsgálhatatlanságát az arról rendelkező határozat alaki és tartalmi kritériumainak a hatályos törvényi rendelkezésekkel való megfelelésének a vizsgálhatóságával.

A BH 2003.447. számú Legfelsőbb Bírósági döntés, ill. az EBH 2002.737. számú döntés ugyanis azt mondja ki, hogy „*A mentelmi jog felfüggesztésének jogszerűsége (ekként megalapozottsága) a büntetőeljárásban nem vizsgálható.*” A kérdéses Legfelsőbb Bírósági határozatok tehát csak a mentelmi jog felfüggesztéséhez vezető eljárás, és az annak alapjául szolgáló tények értékelése tekintetében emelik ki ezek vizsgálhatatlanságát, nem a határozat alaki és tartalmi kritériumainak a hatályos törvényi rendelkezésekkel való összhangja tekintetében.

szembeni büntető eljárás lefolytatásának a 2011. december hó 23. napján közölt gyanúsításban foglalt bűncselekmények tekintetében tehát törvényes akadálya volt, mert ebben a körben a mentelmi joga felfüggesztése nem történt meg.

A másodfokú bíróság annak ellenére, hogy ítéletében elismerte, hogy „*az első köztársasági elnöki határozat valóban nem tartalmazza a mentelmi jog felfüggesztésének kimondását*”, kizárólag annak tulajdonított jelentőséget, hogy „*a jelen esetben a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult döntést hozott, és az indítványt nem utasította el*”. (10. o.)

III.1.3. A mentelmi jog szabályozása 2006. szeptember hó 18. napjától egységes, hiszen az egyes törvények mentelmi jogra vonatkozó rendelkezéseinek módosításáról szóló 2006. évi LXXXVII. tv. egységesítette a mentelmi jog szabályait, így a szabályozás alapját – a legfőbb ügyész és az ügyészek, az alkotmánybírók, az Állami Számvevőszék elnöke és alelnökei, az országgyűlési biztos, a hivatásos bíró, az ülnök az igazságszolgáltatásban való részvételével összefüggő cselekmény tekintetében, és a Honvédelmi Tanács külön törvény alapján mentelmi joggal rendelkező tagja esetében – az országgyűlési képviselőkre vonatkozó anyagi jogi rendelkezések képezik.

Az egyes közjogi tisztséget betöltő személyekhez kapcsolódó külön törvények, – így a Bjt. 2. § (1) bekezdése is – erre tartalmilag hivatkoznak. Erre tekintettel az egyes közjogi tisztségekhez kapcsolódó külön törvények csak az adott közjogi tisztségre vonatkozó speciális eljárásjogi szabályokat tartalmazzák, mint pl. ki a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult személy, vagy szerv, ill. a mentelmi jog megsértése esetén intézkedni jogosult személy vagy szerv.

Ha tehát a döntésre jogosult Köztársasági Elnök a bíró mentelmi jogának felfüggesztésére irányuló javaslattal egyetért, akkor a bíró mentelmi jogát határozattal fel kell felfüggesztenie, és az csak konkrétan nevesített hatóság előtti, konkrétan nevesített ügyszóhoz kapcsolódóan függeszthető fel és csak arra az ügyre, azon belül is csak arra a bűncselekmény(ek)re vonatkozóan, amelyet a bíró mentelmi jogának a felfüggesztésére irányuló javaslat tartalmaz. Ennek a határozatból egyértelműen és félreérthetetlenül ki kell tűnnie.

Téves ezért a Debreceni Ítéletábrá azon okfejtése, amely kizárólag annak tulajdonít jelentőséget, hogy „*az OIT/OBH elnökének javaslatára, annak tartalma alapján került sor a köztársasági elnöki döntésekre, ... a legfőbb ügyészi indítvány tényének van csak jogi jelentősége, ... nincs relevanciája annak a védői felvetésnek, amely a határozat indokolását hiányolja*”. (9. o.)

Nem lehet helytálló az olyan álláspont, hogy mivel a mentelmi jog felfüggesztéséről szóló határozatot az annak alapját képező javaslattal együtt kell értelmezni, ezért a mentelmi jog felfüggesztéséről szóló határozatban nem szükséges megjelölni, hogy az milyen ügyre vonatkozik.

Ez olyan lenne, mintha a bíróság a bűnösséget megállapító ítélet rendelkező részében nem állapítaná meg, hogy a vádlott mely bűncselekmények elkövetésében bűnös, mondván, hogy azokat a bírósági eljárás alapját képező vádirat úgyszólam tartalmazza.

Meglátásunk szerint tehát, a mentelmi jog felfüggesztéséről szóló határozatnak önmagában kell alkalmasnak lennie annak a megállapítására, hogy az milyen ügyre, azon belül milyen bűncselekmény(ek)re vonatkozik, mégpedig úgy, hogy az bárki számára világos, érthető és egyértelmű legyen.

Mivel a Magyar Köztársaság Elnöke 2011. december hó 15. napján meghozott V-1/06612/2011. számú határozatának a tartalma minden kétséget kizáró módon nem állapítható meg, így csak valószínűsíteni lehet azt, hogy mi lehetett a Köztársasági Elnök szándéka.

Ráadásul a Magyar Köztársaság Elnöke 2011. december hó 15. napján meghozott V-1/06612/2011. számú határozata indokolást nem tartalmaz, bár e tekintetben megjegyzem, hogy ha tartalmazna is, úgy a határozat rendelkező részének a hiányosságát akkor sem pótolhatja a határozat indokolásában található okfejtés.

Utalok még arra, hogy a Köztársasági Elnök szóhasználata – még ha el is tekintünk attól, hogy a határozata a fent hivatkozott törvényeknek nem megfelelő – sem egyértelmű, hiszen nem azt szerepelteti a határozatában, hogy az előterjesztésben foglaltakkal egyezően, vagy az abban rögzített cselekmények vonatkozásában rendelkezik a büntetőeljárásról, hanem csak az előterjesztő személyére utal, amely azonban nem egyenlő az előterjesztés tartalmára való utalással.

A Magyar Köztársaság Elnöke 2011. december 15. napján meghozott V-1/06612/2011. számú határozata sem alakilag, sem tartalmilag nem felel meg a Be 551.§ (1) és (2) bekezdésében, a Bjt. 2. § (1) és (3) bekezdésében, valamint Az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. tv. 5. §. (1) és (7) bekezdésében foglaltaknak, mert a határozatban nem került sor [REDACTED] mentelmi jogának felfüggesztésére, hiányzik a határozatból azon hatóság azon ügyének megjelölése, amelyre az indítványt előterjesztették, és amely ügy [REDACTED] mentelmi joga felfüggesztése vonatkozna, továbbá a határozat semmilyen indoklást nem tartalmaz, és a határozat több személyre is vonatkozik.

A Magyar Köztársaság Elnöke 2011. december hó 15. napján meghozott V-1/06612/2011. számú határozatának a megszövegezése akkor lenne alakilag – részben – helytálló, ha az egyes törvények mentelmi jogra vonatkozó rendelkezéseinek módosításáról szóló 2006. évi LXXXVII. tv. 5. §-a nem módosította volna a Bszi. 5. §-át, és a 8. §-a nem módosította volna a Be. 551. §-át 2006. szeptember hó 18. napi hatállyal.

2006. szeptember hó 17. napjáig ugyanis a Bszi. 5. §-a a hivatásos bíró esetében valóban a kinevező köztársasági elnök hozzájárulását, míg a Be. 551. § (2) bekezdése hivatásos bíró esetén az arra jogosult előzetes hozzájárulását követelte meg a büntetőeljárás megindíthatóságához.

A Be. 552. § (3) bekezdése akkor kategorikusan rögzítette, hogy az eljárás csak arra a cselekményre nézve folytatható le, amelyre a hozzájárulás kiterjed. (Ez utóbbit a Magyar Köztársaság Elnöke 2011. december hó 15. napján meghozott V-1/06612/2011. számú határozata nem tartalmazza, tehát tartalmilag még a korábbi szabályozásnak sem felel meg.)

A hivatásos bírót megillető mentelmi jog felfüggesztése csak a Köztársasági Elnök által megismert olyan tényeken alapulhat, amelyeket a felfüggesztésre javaslatot tenni jogosult, azaz az OIT indítványa tartalmaz és csak olyan bűncselekményekre terjedhet ki, amelyeket

nevezett indítvány tartalmazott. Azaz, míg az OIT indítvány tárgyi hatályát a Legfőbb Ügyész indítványa, a Köztársasági Elnök határozatának tárgyi hatályát az OIT Elnök indítványa vonja meg, így közvetetten a Köztársasági Elnök határozatának elengedhetetlen eleme azon bűncselekményeknek és azon tényeknek a felsorolása, melyeket a Legfőbb Ügyész indítványa alapján az OIT Elnök indítványának közvetítésével ő, azaz a Köztársasági Elnök elfogad, és amelyekre a mentelmi jogot felfüggeszti. Azaz, a Köztársasági Elnök határozatának a cselekményeket és a bűncselekményeket is tartalmaznia kell. E körben utalunk a Kúria 22/2012. számú büntető elvi döntésére és a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú határozatára.

Megjegyezzük, hogy a magyar jog és a nemzetközi jog is ezen elv mellett működik, hiszen az 1996. évi XXXVIII. tv. a nemzetközi bűnügyi együttműködésről a kiadatás esetében csak azon bűncselekményekre engedélyezi a büntetőeljárás lefolytatását, amelyekre kiadták a terheltet (pl. 16. § (1) a)), valamint az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. tv. 30. § (1) bekezdésében megfogalmazott specialitás elve is ezt tartalmazza az átadás tekintetében. Vagyis *mutatis mutandis* miért is térnénk el ettől a specialitástól a mentelmi jog körében, hiszen az országgyűlési képviselők mentelmi jogának felfüggesztése is ezt a gyakorlatot követi.

A Be. 2. § (3) bekezdése szerint „*a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény miatt, amelyet a vád tartalmaz*”, a Pp. 3. § (2) bekezdése szerint pedig „*a bíróság - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.*”

A fentiekből is jól látszik, hogy a büntetőeljárásban a vádhoz, a polgári perben pedig a kérelemhez kötöttség elvei áthatják a jogrendszert. A bíróság tehát csak azon kérdések tekintetében hozhat döntést, melyeket a vád, illetve a kereseti kérelem tartalmaz. A rendszertani értelmezés alapján ezen garanciális szabályoknak a mentelmi jog vonatkozásában is érvényesülnie kell.

A mentelmi jog a hivatásos bíró alkotmányos jogállásának része, a bírói függetlenség garanciája, ekként a mentelmi jog felfüggesztésének a hiányában történt meggyanúsítás és a büntetőeljárás lefolytatása sértette a bírói függetlenséget.

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) bekezdése garantálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. A tisztességes eljárás minimuma a vonatkozó büntetőeljárás törvények betartása, hozzátéve, hogy a tisztességes eljárás egy olyan minőség, amelynek sérelme az eljárás egészét tekintve, még valamennyi jogszabályi rendelkezés formális betartása ellenére is megállapítható.

Tisztességes eljárásról azonban szó sem lehet akkor, amikor az eljárás megindítására vonatkozó, alapvető közjogi garanciákat nem tartják be.

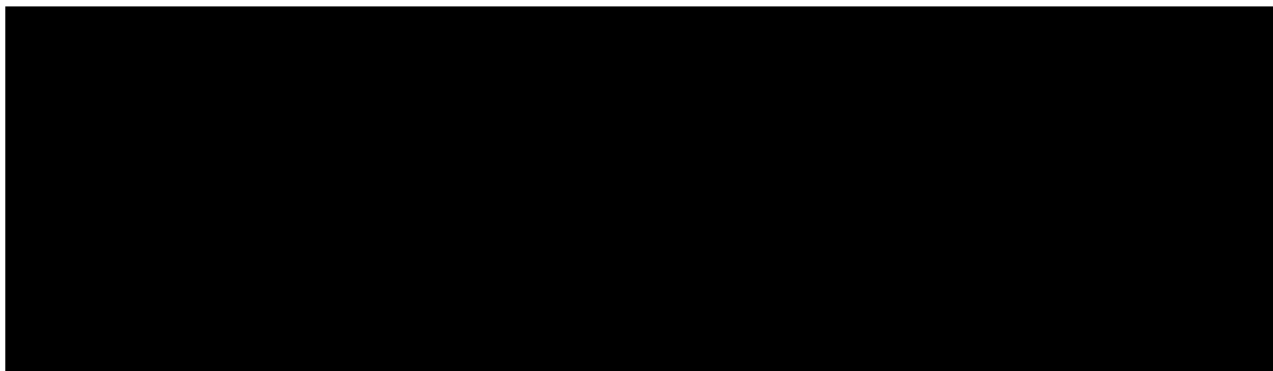
III.2. A nyomozati alku - a védelemhez való jog, a fegyveregyenlőség és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme

A Be. 192. § (1) bekezdése értelmében „*A bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetében az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság az ügyész engedélyével a nyomozást megszüntetheti, ha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az*

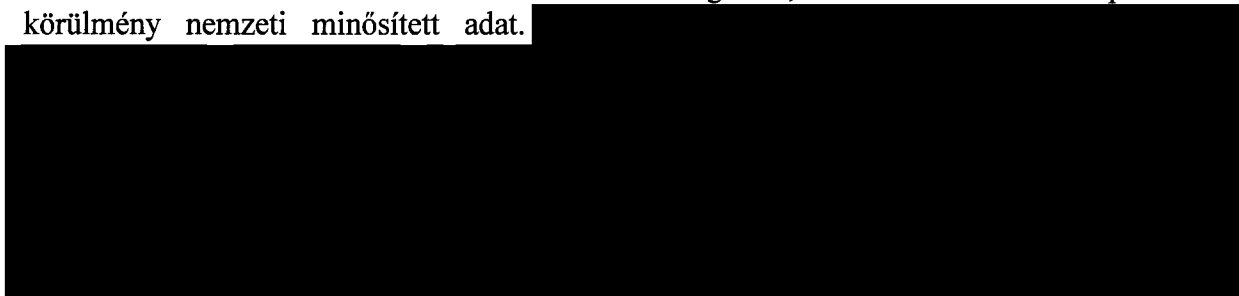
ügy, illetőleg más büntető ügy bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződik.”

Ez az együttműködő terhelt, vagy nyomozati alku intézménye, amit a köznyelv – tévesen – vádalkunak nevez.

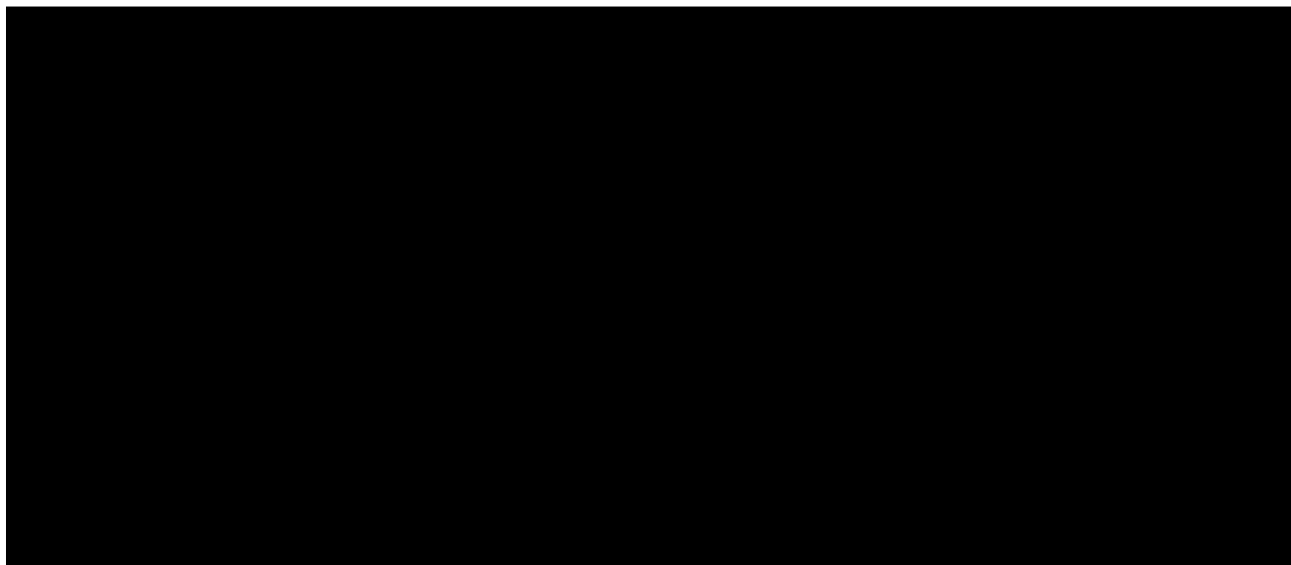

Vádalkut csak nyilvánvalóan bűnös emberrel lehet kötni, olyan emberrel, aki tisztában van azzal, hogy akár a hatóságok által ismert, akár még fel nem derített bűncselekményt/bűncselekményeket követett el, és aki felismeri, hogy a „terhétől“ ily módon meg tud szabadulni.

Erről a vádalkuról azonban semmit nem lehet megtudni, mert minden azzal kapcsolatos körülmény nemzeti minősített adat.

Ez a fajta jogi szabályozás tehát alkotmányossági kérdéseket is feszeget, hiszen más országokban a vizsgálóbíró, vagy a bíróság dönt a vádalkuról, míg hazánkban az együttműködő terhelttel szembeni nyomozás megszüntetésében a nyomozási bírónak semmilyen szerepe nincsen, így az ügyészség gyakorlatilag bárkit „kivehet“ a büntetőeljárás hatálya alól.

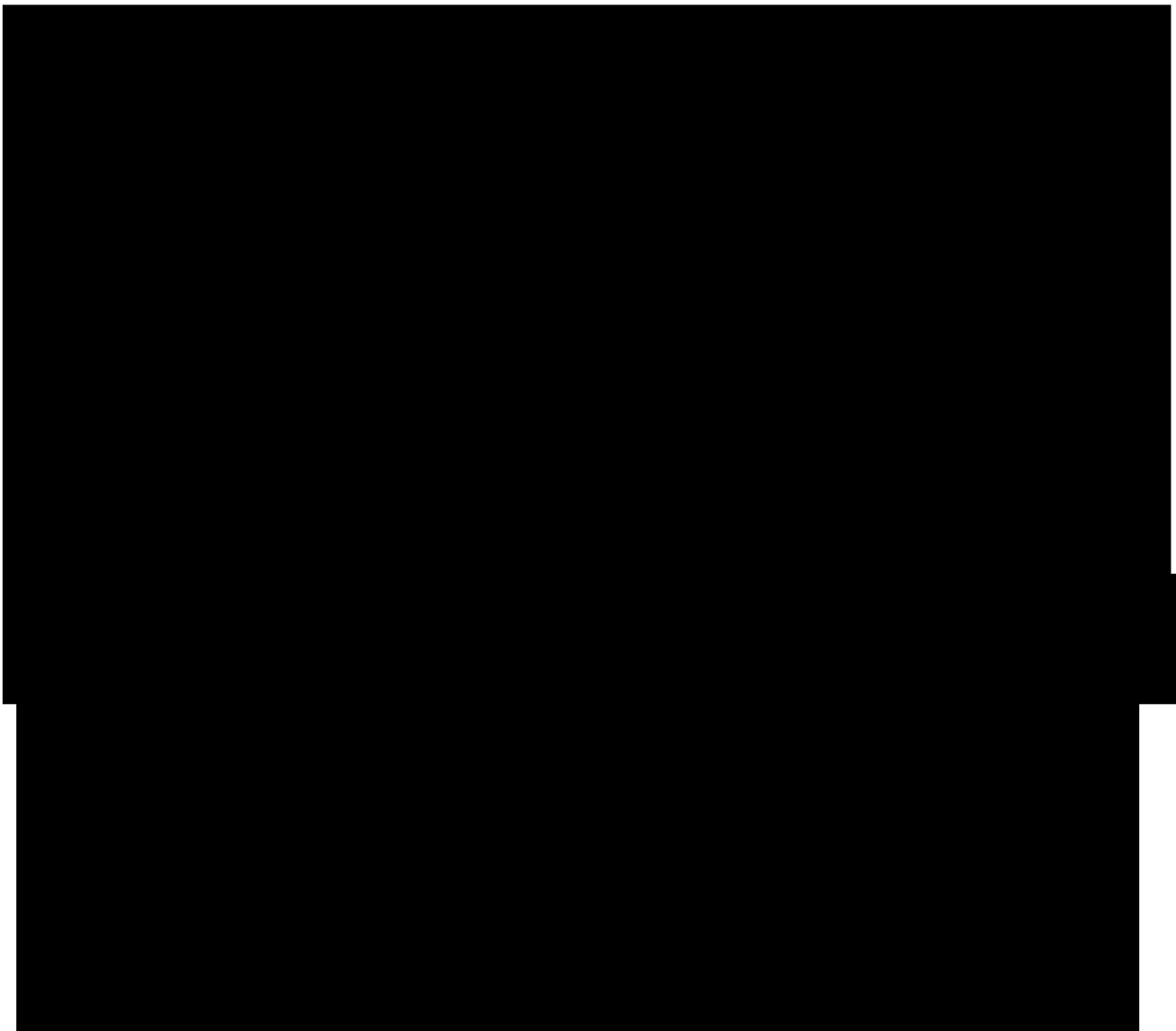
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Az tehát, hogy a megállapodás és annak tartalma megismerhetetlen volt a védelem számára, megsértette a védelemhez való jogot és a fegyverek egyenlőségének elvét, mely utóbbiról a későbbiekben még bővebben szót ejtünk majd.

Mindezekre tekintettel a Törvényszéknek a vádalkut, beleértve annak tartalmát az ügy mérlegelése során ki kellett volna zárnia a bizonyítékok köréből, tekintettel arra, hogy azok felhasználása sérti a védelemhez való jogot, ezen belül is a fegyverek egyenlőségének elvét, valamint visszatartott bizonyítéknak minősülnek, hiszen a védelemnek nem volt lehetősége megismerni azokat. A Törvényszék és az Ítéletábla azonban mindezek ellenére nem zárta ki a bizonyítékok köréből sem a vádalkut, sem annak tartalmát.

III.3. A védői titok megsértése, jogellenesen beszerzett bizonyítási eszközök felhasználása – a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése

Az eljárás során a védői titkot a hatóságok számos alkalommal megsértették, melynek következtében sérült az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. Cikk (1) és (3) bekezdéseiben foglalt védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való alapjog.

III.3.1. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 8. § (1) bekezdése rögzíti, hogy „Az ügyvédet – ha törvény másként nem rendelkezik – titoktartási kötelezettség terheli minden olyan adatot, tényt illetően, amelyről a hivatásának gyakorlása során szerzett tudomást. E kötelezettség független az ügyvédi megbízási jogviszony fennállásától, és az ügyvédi működés megszűnése után is fennmarad.”

A (3) bekezdés szerint pedig „A megbízó, a jogutódja és a törvényes képviselője a titoktartási kötelezettség alól felmentést adhat. Az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást, az ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként.”

Ennek alapján az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló 8/1999. (III.22.) MÜK Szabályzat 4/5. pontja rögzíti, hogy „Az ügyvéd csak akkor tehet tanúvallomást, ha részére a titok jogosultja felmentést adott. A védői titokról viszont az ügyvéd tanúvallomást nem tehet, és az általa őrzött védői titkot tartalmazó iratot a hatóságnak nem adhatja át. A védői titok megtartása a titokról rendelkezni jogosult személy bármilyen nyilatkozatától függetlenül kötelező.”

A Be. 81. § (1) bekezdés b) pontja rendelkezik a védői titokra vonatkozó abszolút tanúzási akadályról, e szerint „Nem hallgatható ki tanúként a védő arról, amiről, mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelttel védői minőségében közölt”.

E körben a 169/2010 (IX. 23.) AB határozat ad iránymutatást, mely kimondja, hogy a Be.-nek ez a jogi szabályozása abszolút tilalomként van jelen, ez alól a védőnek felmentés nem adható, az ebbe a körbe tartozó tudomásáról a védő felmentés adása esetén sem hallgatható ki tanúként, és ez kiterjed a büntetőeljáráson kívül a más eljárási szabályok alapján folyó eljárásokra is.

A Be. 82. § (1) bekezdés c) pontja rendelkezik az ügyvédi titokról, mint relatív tanúzási akadályról, e szerint „A tanúvallomást megtagadhatja – a 81. § (2) bekezdésében foglalt titoktartási kötelezettség esetét ide nem értve – az, aki a foglalkozásánál vagy közmegbízásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással a titoktartási kötelezettségét megsértené, kivéve, ha ez alól a külön jogszabály szerint jogosult felmentette, vagy külön jogszabály szerint a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező”.

A védő titoktartási kötelezettségét az Alaptörvény is deklarálja a Szabadság és Felelősség XXVIII. Cikk (3) bekezdésében akkor, amikor a védelemhez való jogról rendelkezik.

Ez a titoktartási kötelezettség az első védő-ügyfél kapcsolat létrejöttével keletkezik és minden olyan tényre és adatra kiterjed, amelyről a védő a hivatásának ellátása során szerzett tudomást. Nem csak „hallgatási kötelezettséget” jelent, hanem egyben kiterjed minden a védői titokkörbe tartozó adatot tartalmazó, az ügyvéd által készített, vagy a rendelkezésére bocsátott bármilyen adathordozó – rendszerint elektronikus vagy papíralapú – kezelésére is, ráadásul független a megbízási jogviszony fennállásától és független az ügyvédi működéstől.

Amint arra Háger Tamás is utal „A védelem funkciójának ellátása elengedhetlenné teszi, hogy a vádlott bizalommal forduljon a védő felé, ennek egyik elemi biztosítéka a védő

titoktartási kötelezettsége, amelynél fogva a terhelttől származó információkat bizonyítékként nem szolgáltathatja ki.”¹

Az ügyvédi tevékenység gyakorlásának egyik általános elvét az Ütv. 3. § (3) bekezdése határozza meg, melynek értelmében az ügyvéd nem működhet közre, ha az a hivatásával nem egyeztethető össze, így különösen, ha a közreműködését olyan jogügyletbe kérik, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul.

Az Ütv. 3. § (3) bekezdésében írt tilalmaknak megvannak az önálló szankciói, – fegyelmi felelősség, kártérítési felelősség, büntetőjogi felelősség – amelyek alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a tilalom megszegése kétséget kizáróan bizonyított, például egy jogerős fegyelmi határozattal, vagy egy jogerős bírósági ítélettel. Ezek hiányában viszont a védőt tanúként kihallgatni akaró bíróság a büntetőeljárásban nem minősítheti ekként a védő közreműködését és ennek alapján nem állapíthatja meg, hogy köteles vallomást tenni.

Csak azt követően merülhet fel annak a megállapításnak az értelmezése, hogy a védőt bűncselekménnyel összefüggésben titoktartási kötelezettség nem terheli, ha van olyan jogerős bírósági ítélet, amely kimondja a védő büntetőjogi felelősségét. Ha ilyen nincs, a védőt tanúként kihallgatni akaró bíróság nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy a védő „jogszerűtlenül” járt el.

Az ügyvédi, illetve a védői titokra vonatkozó tanúzási problematika a jogirodalomban is több alkalommal megjelent.

Háger Tamás például leírja, hogy *„Az ügyvédi titok vonatkozásában meghatározó, hogy az ügyvéd védőként eljárva szerzett-e tudomást a titoknak minősülő tényről, adatról, vagy más képviseleti formában. Az előbbi esetben ugyanis elháríthatatlan bizonyítási tilalom óvja a titokkal oltalmazott érdeket, mert az ügyvéd tanúként még a titokjogosult hozzájáruló nyilatkozata ellenére sem hallgatható ki olyan tényre nézve, melyről mint védő szerzett tudomást.”²*

Hasonlóan vélekedik Tóth Mihály is: *„Szögezzük le, ha valamely ügyben egy ügyvéd tanúkénti kihallgatása arra vonatkozóan merül fel, amit korábban, vagy más ügyben védőként tudott meg, a kihallgatási tilalom nem törhető át, erre nézve eljárásjogi lehetőség nincs. Az ügyvédi titoktartás korábban problémamentesnek látszó kérdéseiről ettől függetlenül elmondható, hogy az utóbbi évtizedben mind gyakoribbak voltak az ezeket érintő viták, sűrűn keletkeztek konfliktusok, születtek téves vagy legalábbis kifogásolható hatósági döntések. Ezekben egyetlen lényeges közös elem figyelhető meg: szinte kivétel nélkül korlátozni, szűkíteni próbálták az egyébként méltányolandó, illetve méltányolható titokvédelem körét. Hogy miért, arra nézve csak feltevéseink lehetnek. Az egyik lehetséges magyarázat – ki kell mondanom – elsősorban a bűnüldözési munka, részben az ítélkezés színvonalának csökkentésével járó mind gyakoribb „bizonyítékínség”, amely ma rendre olyan értelmezési megoldásokat keres, amelyek képesek áttörni a bizonyítási tilalmak rendszerét is. Ezzel összefüggésben a körülöttünk zajló folyamatok felgyorsulásával és bonyolultabbá válásával igazolt pragmatikus törekvések háttérbe szorítanak, fellazítanak, vagy egyszerűen figyelmen kívül hagynak tradicionális, szilárd elvi alapokon kialakított dogmatikai megfontolásokat is. A*

¹ Háger Tamás: Védői pozícióból a tanú eljárás helyzetébe? In: Magyar Jog, 2014. 1. szám 13. o.

² Háger Tamás: Az ügyvédi titoktartással kapcsolatos relatív tanúvallomási akadály a büntetőperben. Jura. A Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos lapja, 2013. 2. sz. 63. o.

„gyakorlat igényeinek” varázsszava időnként elképesztő kodifikációs megoldásokat és józan ésszel alig követhető értelmezési bravúrokat szül.”³

„Adott esetben előfordulhat, hogy az ügyvédet idéző nyomozó hatóság nem rendelkezik ismerettel arról, hogy a kihallgatandó személy korábban védői minőségben járt el, ezért tanúkénti kihallgatására nem kerülhet sor. Ilyenkor a tanúként idézett ügyvédnek kötelessége kihallgatási tilalmára a hatóság figyelmét felhívni, szükség esetén (a korábbi) védői minőségét igazolni.”⁴ - írja Bánáti János.

Mivel [REDACTED] védőként járt el a vád tárgyává tett büntetőügyekben, ezért őt védői titoktartási kötelezettség terheli, amely az egyik legkomolyabb, leghigorúbb titoktartási kötelezettség, az ügyvédi hivatás legalapvetőbb szabálya, az ügyvédi hivatás lényeges és korlátlan garanciája, valamint az ügyvéd-ügyfél kapcsolat legérzékenyebb eleme.

Az elsőfokú bíróság a védői titok kérdésköre kapcsán akként foglalt állást, hogy [REDACTED] vallomástételének a Be. 81. § (1) bekezdés b.) pontjában rögzített akadálya van a vád tárgyává tett büntetőügyek terheltjeivel, illetve azok hozzátartozóival folytatott konzultációkon elhangzottakkal kapcsolatban.

Erre tekintettel az elsőfokú bíróság az ítélete 127. oldal 2. bekezdésében rögzítette, hogy: „... Álláspontja szerint azonban nem lehetett figyelembe venni, így a törvényszék nem is tette a tárgyalás anyagává [REDACTED] kétségtelenül védői titokkörbe tartozó vallomás részleteit és a korábbi védenecével, valamint azok hozzátartozóival a nyomozás során eszközölt szembesítési nyilatkozatait ...”

[REDACTED] ezen vallomásrészletei és nyilatkozatai tehát még az elsőfokú bíróság szerint sem tekinthetők olyan bizonyítási eszközöknek, amelyek a bizonyítékok értékelése során törvényesen felhasználhatóak. Tény, hogy [REDACTED] a nyomozás során akkor még gyanúsított volt, ugyanakkor ettől függetlenül kötötte az Ütv. szerinti titoktartási kötelezettség, így az elsőfokú bíróság helyesen rekesztette ki a törvényesen felhasználható bizonyítékok sorából [REDACTED] ezen vallomásrészleteit és nyilatkozatait.

[REDACTED] tanúként a [REDACTED] való barátságára vonatkozó megnyilatkoztatásán túl nem lett volna kihallgatható, így a tanúvallomása az ezt meghaladó körben törvényes bizonyítékként nem használható fel.

[REDACTED] fenti módon történt tanúkénti kihallgatására tekintettel nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy a nyomozás során tett gyanúsított vallomásaiban **keverednek azok a körülmények, amelyek a bíróság szerint is védői titokkörbe tartoznak, azokkal a körülményekkel, amelyek a bíróság szerint nem. Aki ezeket a vallomásokat végigolvassa, az nem fog és nem is tud ebből a szempontból szelektálni és a gondolatiban akkor is megmaradnak a védői titokkörbe tartozó körülmények, ha azokat nem is lehet figyelembe venni.**

A 28. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 124. oldal 2. bekezdésében és 125. oldal 1. bekezdésében az ügyész Magyarország Alaptörvénye 28. cikkelyére hivatkozva arra a jogi álláspontra helyezkedett, – [REDACTED] nyilatkozatával és a vádbeszédben az általa

³ Tóth Mihály: A védői és az ügyvédi titokról. Ügyvédek Lapja 2014. 1. sz. 5. o.

⁴ Bánáti János: Az ügyvédi titok. Ügyvédek Lapja 2010. 2. sz. 7. o.

előadottakkal ellentétben – hogy [REDACTED] nem védőként járt el akkor, amikor a vádirat szerint megvesztegette I. r. vádlottat, így a jogtalanság talajára lépve nem illeti meg a védői titoktartás védelme (bár ezen ügyészi álláspont nem pótolja a bíróság [REDACTED] bűnösségét megállapító jogerős ítéletét). **Nagyon fontos e körben megjegyezni, hogy a védői titoktartás nem az ügyvédet védi, hanem a mindenkori védencet, de főleg a jogrendet, a jogállamiságot.**

Magyarország Alaptörvénye 28. cikkében kimondja, hogy „*a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.*”

A jogszabályoknak tehát elsősorban olyan értelmezést kell tulajdonítani, amely összhangban áll az Alaptörvénnyel, az Alaptörvény szabályainak az értelmezése pedig alapvetően az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik. A jogértelmezés kiindulópontja az, hogy a jogszabályok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Ezzel szemben a 28. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 124. oldal 2. bekezdése az ügyész részéről egy jogi „csúsztatást” tartalmaz, hiszen az ügyész azt hangsúlyozta, hogy: „...*Az alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő erkölcsös és gazdaságos célt szolgáljon...*” Ezen ügyészi jogi „csúsztatással” szemben az értelmezésnek a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgáló jogszabály a kiindulópontja és nem az eredménye.

Így tehát az Ütv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott „*amelyről a hivatásának gyakorlása során szerzett tudomást*” törvényi kitételt a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgáló jogszabályi rendelkezésnek kell tekinteni, amely a nyelvtani értelmezés szabályai szerint teljes „védettséget” jelent, vagyis minden olyan adatra és tényre vonatkozik, amely az ügyvédi megbízás létrejötte után jut a védő tudomására.

A jogalkotó tehát nem tett semmilyen különbséget az adatok és tények között, sem a tudomásszerzés módja, sem azok tartalma tekintetében.

Tény, hogy az ügyvédi hivatást többek között a jogszabályok megtartásával kell az ügyvédnek gyakorolnia (Ütv. 3. § (2) bekezdés) és nem működhet közre jogszabályba ütköző jogügyletekben. (Ütv. 3. § (3) bekezdés), viszont nincs olyan rendelkezése az Ütv.-nek, amely szerint, ha a védő a fenti rendelkezések megszegésével jár el, akkor az így tudomására jutott adatok és tények automatikusan, anélkül, hogy a védő „jogszerűtlenségének” a megállapítására sor kerülne, kivételt képeznének a védői titoktartási kötelezettség alól. Így [REDACTED] mindarról, amiről a hivatásának gyakorlása során védőként szerzett tudomást, tanúként ebben a büntetőügyben nem beszélhet.

[REDACTED] által becsatolt, a nyomozati iratok 628. oldalán található megállapodás a Be. 81. § (1) bekezdés b.) pontja alapján ugyancsak nem használható fel törvényes bizonyítékként.

A vádirat VI. pontjában érintett, [REDACTED] által átadott megállapodás kapcsán ugyanis megállapítható, hogy annak tartalma védői titokkörbe tartozik, függetlenül attól, hogy [REDACTED] között a megbízási jogviszony már véget ért.

Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolása 139. oldal 1. bekezdésében a Debreceni Ítéltábla állásfoglalását tévesen értelmezte, ugyanis az kategorikusan rögzíti a bűnösséget megállapító jogerős bírósági ítélet követelményét. E téves értelmezést a másodfokú bíróság is magáévá tette és ítéletében elfogadta.

Ez a kérdés, a védői titoktartás 2014. március 26. és 28-a között megtartott büntetőkollégium vezetői értekezlet napirendjére került, a következő mondatot egyértelműen, egyhangúan fogadta el az értekezlet: *„Ha van olyan jogerős bírósági ítélet, amely megállapítja, az ügyvéd tilalomszegő magatartását, akkor a titoktartási kötelezettség alóli felmentésre nem kell, hogy sor kerüljön. Ha nincs ilyen, akkor kell a felmentés, mert az ügyvédet tanúként kihallgató bíróság nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy az ügyvéd jogszerűtlenül járt-e el.”*

Egyértelmű tehát ebből az állásfoglalásból, hogy semmilyen joghatása nincsen az ügyvédi jogellenességnek, a védői titoktartási kötelezettségre. Ha van védői kötelezettségszegés, azt egy korábbi jogerős bírósági döntésnek kell megállapítania.

Az elsőfokú bíróság az eljárás keretében kvázi előzetesen úgy foglalt állást, – miközben azt bírálja el, hogy [REDACTED] követett-e el passzív vesztegetést – hogy [REDACTED] aktív vesztegető magatartás elkövetője, azaz rá nem vonatkozik a titoktartási kötelezettség, tehát tehet tanúvallomást. Pontosán ez az, amiről világosan és egyértelműen a büntetőkollégium kimondta, hogy nem lehetséges.

Az elsőfokú bíróság ítélete 127. oldal 2. bekezdésében rögzítettek, [REDACTED] figyelembe nem vett vallomásrészletei kapcsán, még egy további problémát generaláltak.

E körben az első fokú bíróság a 28. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 163. oldal 5. bekezdésében annyit rögzített, hogy: *„...a védői és egyéb ügyvédi titkokat nem sértő részletekre vonatkozóan kívánja ismertetni a tanú korábbi vallomásait ...”* Az azonban sem ezen tárgyalási jegyzőkönyvből, sem az elsőfokú bíróság ítéletéből nem derül ki, hogy az elsőfokú bíróság [REDACTED] mely gyanúsítottai vallomásának pontosan mely vallomásrészleteit, mondatait, szavait tekintette törvényesen fel nem használható bizonyítékoknak, ezek pontos megállapításával az első fokú bíróság adós maradt.

Ez egy súlyos eljárási hiba az elsőfokú bíróság részéről, hiszen ezzel az elsőfokú bíróság gyakorlatilag rábízta a büntetőeljárás résztvevőire, hogy saját belátásuk szerint szelektáljanak. Ezt a hibát a másodfokú bíróság is elkövette akkor, amikor ítéletével az elsőfokú bíróság okfejtését teljes mértékben elfogadta és helybenhagyta, valamint kijelentette, hogy *„a bizonyítási eljárás során nem történtek olyan eljárási szabálysértések, amelyek a törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését tették volna szükségessé.”* (13. o.)

Ez az indokolás azonban semmiképpen nem elfogadható, hiszen ahogy Bárd Károly is írja, *„a büntetőügyekben az egész bizonyítási eljárást a 6. cikk 2. és 3. bekezdése fényében kell értékelni, és ennek alapján állapítja meg a Bíróság, hogy az eljárás egészét tekintve megfelelt-e a tisztességes eljárás követelményének. Ez azt jelenti, hogy a tisztességes eljárás a bizonyíték kizárását igényelheti, még ha a törvénysértés a ténymegállapítás korrektségét nem is érinti. E tétel magától értetődő, ha figyelemmel vagyunk arra, hogy fair eljárásról csak akkor beszélhetünk, ha az eljárás tisztességesnek is látszik.”*⁵

⁵ Bárd Károly: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2007, 227-228.o.

III.3.2. A védői titok generálta további törvényességi problémák

Az elsőfokú bíróság az általa elfoglalt jogi állásponthez mérten következetlen volt akkor, amikor nem tette vizsgálat tárgyává azt, hogy a törvényesen felhasználható bizonyítékok sorából kirekesztett vallomásrészletekre és nyilatkozatokra a tanúk részéről tett nyilatkozatok felhasználhatóak-e törvényes bizonyítékként, vagy azok is osztják a kirekesztett bizonyítékok jogi sorsát.

A védelem az elsőfokú eljárásban és a fellebbezésben is részletesen foglalkozott azzal, hogy a védői titok körébe tartozó tényekről nyilatkozott. Mivel a védői titok alól felmentés sem adható, a védő vonatkozásában abszolút tanúzási akadály áll fenn, a tanúzási akadály megsértésével kivett vallomások bizonyítékként nem használhatók fel.

Az elsőfokú bíróság kizárta ugyan a nyomozati vallomásait a bizonyítékok köréből, de a nyomozati eljárásban ezek a vallomások a tanúk elé tárattak, illetve az ügyészség nyilatkoztatta a tanúkat az ezen vallomásokból nyert körülményekre. A kihallgatási jegyzőkönyvek formális kizárása ellenére tehát az abban foglalt információkat felhasználták, beemelték az eljárásba.

Hasonlatos ez ahhoz, mintha egy emberölési ügyben a vádlottól jogellenesen (pl. kényszervallatással) kivennének egy beismerő vallomást, amelyben a holttest vagy az elkövetési eszköz feltalálási helyét megjelöli, majd később ugyan a vallomás perrendszerű felhasználását kizárnák, de a hatóságok a vallomásból nyert információ alapján kimennének a helyszínre, ott megtalálnák a holttestet vagy az elkövetési eszközt, és ezeket az eljárásban perdöntő bizonyítékként felhasználnák.

Ez az eljárás nyilvánvalóan ellentétes az eljárási szabályokkal, hiszen a bizonyíték beszerzéssel és értékeléssel szemben támasztott tilalmak célja éppen az, hogy a bizonyítási eszközök jogellenes beszerzését az azokból származó tények bizonyítékként való felhasználásának kizárásával szankcionálják.

Az elsőfokú és a másodfokú bíróságnak ebben a kérdéskörben figyelembe kellett volna vennie a Strasbourgi Bíróság joggyakorlatát, tekintettel arra, hogy az 1993. évi XXXI. törvény kihirdette ki az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyvet, valamint Magyarország is alávetette magát a Strasbourgi Bíróság joghatóságának.

E körben a Debreceni Ítéltábla a védelem idevágó érveit azzal hátrította el, hogy „*a konkrét büntető ügy eldöntéséhez a más ügyekben hozott konkrét EJEB döntés alapul nem szolgálhat*”. (18. o.)

Álláspontunk szerint a Strasbourgi Bíróság egyes határozatainak nemcsak a konkrét ügyekre van kihatása. Az Alaptörvény Q cikk (2) bekezdése kimondja, hogy Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Továbbá, az Alkotmánybíróság „*az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként fogadja el a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok által biztosított jogvédelmi szintet*”.⁶ A Bíróság joggyakorlatának figyelemmel kísérése, és az ott kimunkált

⁶ Először 61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; megerősítette, többek között: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]

elvek következetes alkalmazása azonban azért is alapvető érdek, mert ha a magyar joggyakorlat eltávolodik a strasbourgi standardoktól, Magyarországot elmarasztaló ítéletekre kell számítani.

A Strasbourgi Bíróság több ügyben is foglalkozott a mérgezett fa gyümölcsének felhasználásával.

Magnus Gäfgen Németország elleni ügyében⁷ a kérelmezőt Németországban emberrablásért és emberölésért 2003-ban életfogytiglan tartó szabadságvesztésre ítélték. Áldozata egy jól ismert bankár családból származó tizenegy éves kisfiú volt, akit nővérén keresztül ismert meg. A kérelmező 2002. szeptember 27-én azzal az ürüggyel, hogy a nővére nála hagyta a kabátját, a lakására csalta a gyermeket, és ott megfojtotta. Ezt követően a szülőktől 1.000.000,- Euro váltságdíjat követelt a gyermekért, akinek tetemét egy kis tavacska töltése aljában hagyta Frankfurtból egyórai autóútra. A kérelmező 2002. szeptember 30-án hajnali egy körül egy villamosmegállóban felvette a váltságdíjat; ezt követően a rendőrség megfigyelte és néhány óra múlva letartóztatták.

A kérelmező kihallgatásáért felelős rendőrtiszt 2002. október 1-jén, a Frankfurter Rendőrség helyettes parancsnoka utasítására figyelmeztette a kérelmezőt, hogy jelentős szenvedésnek teszi ki magát, ha továbbra sem árulja el a gyermek hollétét. A rendőrök úgy ítélték, hogy ez a fenyegetés szükséges, mert azt feltételezték, hogy a gyermek élete nagy veszélyben van élelem hiányában és a hideg miatt. E fenyegetések hatására a kérelmező elárulta, hova rejtette a gyermek holttestét. E vallomást követően, a rendőrség a kérelmezővel együtt kiment a töltéshez és további bizonyítékokat gyűjtött be, nevezetesen a kérelmező autójának nyomát és a hullát. **A büntetőeljárás kezdetén a Frankfurt am Main-i Tartományi Bíróság úgy döntött, hogy a kérelmező nyomozati vallomásai a büntetőperben bizonyítékként nem használhatók fel, mert azokat kényszer hatására szerezték be, megsértve a Be. 136 § a. cikkét, továbbá az Egyezmény 3. cikkét. A bíróság azonban megengedte azoknak a bizonyítékoknak a felhasználását a büntetőeljárás során, amelyeket a kérelmezőből kényszer hatása alatt kicsikart állítások eredményeként szereztek be.**

A kérelmező azt sérelmezte, hogy kihallgatása során kínzásnak vetették alá, ami megsértette az Egyezmény 3. cikkét, továbbá – az Egyezmény 6. cikkére utalva – azt, hogy különösen azoknak a bizonyítékoknak a felhasználásával, amelyeket kényszer hatása alatt kicsikart vallomása eredményeként szereztek be, megsértették a tisztességes tárgyaláshoz fűződő jogát. A Bíróság megállapította, hogy az olyan információk felhasználása, melyek az Állam (ill. az állam hatóságainak) jogtalan cselekményeiből származnak tiltott (ez az ún. „mérgezett fa gyümölcse” elv). *„Az elv maga az Amerikai Egyesült Államok hagyományában gyökerezik. (A Bíróság maga is több amerikai példát említ, és alkalmaz). A tilalmat azokra az információkra kell alkalmazni, amelyek a jogtalanul beszerzett vallomásból származnak. Ez azt jelenti, hogy magán a vallomáson túlmenően azok a bizonyítékok sem használhatók fel, amelyek a vallomással összefüggésben, az által vezetve kerültek feltárára. Ezen bizonyítékokat ki kell zárni abban az esetben, ha a jogtalanság közvetlen következménye a bizonyíték megtalálásának. Másképpen a bizonyítékokat abban az esetben kell kizárni, ha kimutatható, hogy az illegális cselekményre másképp nem derült volna fény.”* (ítélet 74. pont) *„A Bíróság kialakult joggyakorlata szerint a bíróságnak ki kell rekesztenie a bizonyítékok köréből azokat a vallomásokat, melyeket a kérelmező a nyomozóhatóságnak a tárgyalást megelőzően tett, a kihallgatás jogellenességének volta miatt. A nemzeti bíróság ugyanakkor*

⁷ Eur. Court H.R. Gäfgen vs. Germany, Application no. 22978/05.

felhasznált némely olyan bizonyítékot, ill. a vallomás olyan részeit melyek a bizonyítékok közül kirekesztett vallomás közvetett következményei voltak. A Bizottság megállapította, hogy egy erőteljes joggyakorlat van arra nézve, hogy a kirekesztett vallomás „gyümölcsének” bizonyítékként történő felhasználása a tárgyalást mint egészet jogellenessé teszi, ugyanúgy ahogy maga a kirekesztett vallomás.” (Ítélet 147. pont)

Bár a Gäfgen ügyben hozott ítéletben a Bíróság végső soron nem állapította meg az Egyezmény 6. cikkének sérelmét, annak okán, mivel a vallomást az illető a tárgyaláson is megtette, megfelelő figyelmeztetés és körülmények mellett. Ugyanakkor jelen ügyben ez nem lehet megfelelő eljárás, mert a vallomást magát nem teszi jogszerűvé pusztán az a tény, hogy Dr. Krajkó Zoltánt a tárgyalási szakban a Törvényszék is meghallgatta, hiszen a védői titok körébe tartozó tények abszolút akadályt képeznek a tanúkenti kihallgatásnak – nem relatív, kiküszöbölhető akadályt – így jelen esetben a vallomás egyértelműen jogellenes bizonyítékként értékelendő.

Az EJEB megállapította, hogy a „mérgezett fa gyümölcse” elv az amerikai jogban gyökerezik, így az ítélet indoklásában maga is több amerikai jogesetre és példára hivatkozik. Az Amerikai Supreme Court folyó ügyek ugyanis több száz példával, és kialakult elvekkel szolgálnak az Amerikai Alkotmány 4. szakaszában megfogalmazott jogból fakadó „mérgezett fa gyümölcse” elv vizsgálatához.

Stamper v. State ügy: Pete Stampert több emberen elkövetett emberölés vádjával tartóztatták le. Stamper kihallgatására a Miranda figyelmeztetések nélkül, ámde letartóztatása után került sor. A kihallgatása során általa elmondottak következtében a rendőrség megtalálta azt a pár cipőt, amit az elkövetés estélyén viselt (ezáltal meglelve a bizonyítékot).

Az ügy során a Bíróság részletesen foglalkozott a „mérgezett fa gyümölcse” elv -, és a „kizárási szabály” alkalmazásával. **A Bíróság kimondta, hogy a szabály célja alapvetően az, hogy a.) megóvja a Bíróságot attól, hogy cinkossá váljon az Alkotmányos elvek megkerülésében, b.) hogy ne rendítse meg az emberek igazságszolgáltatásba vetett bizalmát, azáltal, hogy biztosítja, hogy a hatóságok nem profitálhatnak saját jogellenes magatartásukból c) hogy a hatóságokat elrettentse a további jogellenes magatartástól.**

Wong Sun v. U.S.⁸: Szövetségi nyomozók az elkövetőt (Hom Way) heroin birtoklása miatt tartóztatták le. Hom Way – akit a nyom. hatóság előzetesen nem tájékoztatott jogairól – elmondta a rendőrségnek, hogy ő a heroinért egy „Blackie Toy” nevű személynek fizetett, aki [REDACTED] szám alatt lakik. Toy menekülni próbált, de a nyomozó hatóságok elfogták és letartóztatták. Toy elmondta, hogy Ő nem árul narkotikumot, de ismer valakit, aki igen. A nyomozók Toy vallomásában elmondottakat felhasználva megtalálták és letartóztatták Johnny Yee-t és lefoglalták a több csomag nála talált heroint.

Az Amerikai Supreme Court - egyetértve a Court of Appeals döntésével - megállapította, hogy Toy letartóztatásának nem volt meglapozottsága, így ez egy jogellenes őrizetbe vételnek minősül. Ebből kifolyólag Toy vallomása egy jogellenes cselekmény „gyümölcsének” tekintendő, így a kizárási szabály alkalmazhatóság alá esik. A Supreme Court továbbá azt is kimondta, hogy Yee lakásában a rendőrség által lefoglalt narkotikumok szintén a kizárandók a

---

⁸ 371 U.S. 471 (1963)

bizonyítékok közül, mert „mérgezett fa gyümölcsének tekintendők”. Mindezen bizonyítékok tehát nem használhatók fel a vádlottal szemben.⁹

Amint arra Erdei Árpád volt alkotmánybíró, professzor rámutat a „mérgezett fa mérgezett gyümölcse” doktrína kétséget kizáróan bibliai utalásokra épül.¹⁰

Erdei Árpád szerint a mérgezett fa is teremhet jó gyümölcsöt, azonban a professzor azt is kifejti, hogy ennek a vizsgálatnak az igazi módszere az az, miszerint csak a lényeges, az érintettek jogait és helyzetét ténylegesen befolyásoló eljárási szabályszegéseknek kell a bizonyítás eredményének kizárását keletkeztetnie. Az pedig, hogy az adott bizonyítás megengedhető-e, az annak a tükrében is vizsgálendő, hogy a kérdéses érintett jogot ez erodálhatja-e illetve annak megkerülésére alkalmas-e.¹¹

A teszt másik lényeges pontja, hogy más módon ez a bizonyíték beszerezhető lett volna-e. Ha más módon is beszerezhető lett volna, akkor ki kell zárni a bizonyítékok köréből, ugyanis ebben az esetben a hatóságok lustasága miatt, és nem szükségességből került tiltott módon beszerzésre. A megfigyelés, a lehallgatás, a beépített nyomozó alkalmazása eredményre vezetett volna, ha volt vesztegetéses kapcsolat. Ezek helyett azonban a hatóság nem megengedett bizonyítékokat alkalmazott. Ezeket a bizonyítékokat ki kellett volna zárni, ugyanis, ha a kizárásuk nem történik meg, akkor a hatóságok számára biztatás lesz a jövőre nézve, hogy tiltott módon szerezzék be a bizonyítékot, mert az azokból levont következtetést a bíróság nem fogja kizárni.

A rendelkezésünk álló, a Nyíregyházi Törvényszék 2013. szeptember 12-én 3.Bf.165/2013/8. számon hozott ítélete a Be 78. § (4) bekezdése alapján az ügyben bizonyítékként szereplő felvételeket mellőzte a bizonyítékok köréből, ugyanis az érintett hozzájárulása nélkül készített felvételek a büntetőeljárás során törvényesen beszerzett bizonyítékként nem értékelhetők az alábbiak szerint.

„Magyarország Alaptörvényének II. cikke szerint, az embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a VI. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy a magán és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. Az általános személyiségi jogok, mind polgárjogi, mind büntetőjogi védelem alatt állnak, megsértésük polgári jogi, bizonyos esetekben pedig büntetőjogi szankciót von maga után.

Jelen büntetőügyben az állapítható meg, hogy II. rendű vádlott által a vádbeli ingatlanhoz tartozó udvaron és közlekedő folyosón a kamerák kihelyezése és az azzal készített képfelvételek rögzítése és tárolása megsértette I.r. vádlott emberi méltósághoz, magánszférához, az információs önrendelkezéshez és az érintett képmásához fűződő személyiségi jogát. A Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.516/2008/4. számú határozatában a jogsértés megállapítása mellett annak abbahagyására kötelezte és eltiltotta a további jogsértésektől.

A személyiségi jogok polgári jogi védelmén túlmenően a magánszféra büntetőjogi védelme is biztosított többek között a Büntető Törvénykönyv (Btk.) rendelkezései által. A titkos eszközök

⁹ Criminal procedure, constitutional law – applying the fruit of the poisonous tree doctrine to evidence obtained through statements made without proper Miranda Warnings (Land and Water Law Review, Vol. 19, Issue 1 (1984), pp. 271-284 Gruver)

¹⁰ Jézus a hegyi beszédben azt mondja, hogy „...a megveszett fa hitvány gyümölcsöt terem”, illetőleg „nem teremhet ... az megveszett fa jó gyümölcsöket (Vizsolyi biblia) Mát .7,17-18. Erdei Árpád: Tilalmak a bizonyításban In: Tények és kilátások szerk. Erdei Árpád Bp KJK, 1995., 47-61.o. 53.o.

¹¹ Erdei Árpád: Tilalmak a bizonyításban In: Tények és kilátások szerk. Erdei Árpád Bp KJK, 1995., 53-58.o.

alkalmazása ugyanis alapvetően korlátozza a magán és családi élet, a magánlakás és levelezés tiszteletben tartásához és ehhez szorosan kapcsolódva az információs önrendelkezéshez, az információáramlás szabadságához, és a személyes adatok védelméhez való jogot.

A törvényszék fenti elvek értelmezésének eredményeként arra az álláspontra helyezkedett, hogy az érintett hozzájárulása nélkül készített kép és hangfelvételek büntetőeljárás során bizonyítékként történő felhasználása sérti az érintett személy alkotmányos jogait, ezért az érintett személy hozzájárulása nélkül nem használhatók fel törvényes módon beszerzett bizonyítékként.” (Hivatkozott ítélet 3-4.o.)

Ismereteink szerint a Debreceni Ítéltábla Bhar.I.777/2013/6. számú végzésével az idézett ítéletet helybenhagyta.

Ennek alapján mutatis mutandis az az álláspontunk, hogy a védői titok megsértésével beszerzett minden információból nyerhető bizonyíték, az így nyert adatokra adott egyéb tanúk válasza is a bizonyítékok köréből kizárandó. Ebből kifolyólag ezekre tényállást alapítani nem lehet. Az elsőfokú bíróság a tényállás III. pontja vonatkozásában törvényes bizonyítékként értékelte például [REDACTED] tanúnak a 2012. szeptember hó 13. napján megtartott, [REDACTED] [REDACTED] történt szembesítése során tett nyilatkozatait, a nyomozati iratok 659.-661. oldalai között, annak ellenére, hogy [REDACTED] ezen nyilatkozatait a törvényes bizonyítékok sorából kirekesztette. **Így az a jogi nonszensz állt elő, hogy a törvényesen figyelembe nem vehető bizonyítékra tett nyilatkozat az elsőfokú bíróság szerint törvényes.**

A fentebb részletezetteken túlmenően, az egyes nyomozás során történt tanúkihallgatások során az ügyész által [REDACTED] gyanúsítottai vallomásának több olyan része került ismertetésre, amelyek az első fokú bíróság saját jogi álláspontjához mérten is védői titkot érintettek.

Ezek az alábbiak:

A tényállás IV. pontja kapcsán [REDACTED] elé tárta az ügyész [REDACTED] 2012. március hó 22. napi gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyve 28. oldal 3.-4. bekezdéseinek a pénzátvételre vonatkozó részeit a nyomozati iratok 548. oldal 7. bekezdésében, melyre a tanú az 548. oldal 8. bekezdésében nyilatkozott.

A tényállás VI. pontja kapcsán [REDACTED] elé tárta az ügyész [REDACTED] 2012. március hó 22. napi gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyve 27. oldal 1. bekezdése utolsó 7 sorát a nyomozati iratok 537. oldal 3. bekezdésében, melyre a tanú az 537. oldal 4.-7. bekezdéseiben nyilatkozott, és amellyel összefüggésben a nyomozati iratok 538.-539. oldalain hivatalos feljegyzés is készült.

A tényállás VI. pontja kapcsán [REDACTED] elé is tárta az ügyész [REDACTED] 2012. március hó 22. napi gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyve 27. oldal 1. bekezdése utolsó 7 sorát a nyomozati iratok 541. oldal 8. bekezdésében, amelyre a tanú az 542. oldal 1.-2. bekezdéseiben nyilatkozott.

Az elsőfokú és a másodfokú bíróságnak a fentebb részletezett tanúnyilatkozatokat és hivatalos feljegyzést is ki kellett volna rekesztenie a törvényesen felhasználható bizonyítékok sorából, azonban erre szintén nem került sor.

További problémát jelent, hogy a fentebb részletezettek is tanúk elé tárásra kerültek a bírósági tárgyalásokon, amelyekre a tanúk nyilatkozatokat is tettek.

A bizonyítékok törvényessége körében az elsőfokú bíróság az ítélete 128. oldal 1. bekezdésében rögzítette, hogy: „... bár a tárgyalás anyagává tette ugyan, ám utóbb a bizonyítékok köréből kirekesztette a védői titokkört érintő a nyomozati irat III. kötet 628. - 629. oldalán elfekvő „Megállapodás” megjelölésű, a [REDACTED] által jegyzett okirati bizonyítékot...”

Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy a tényállás VI. pontja vonatkozásában ezt a megállapodást az első fokú bíróságnak egyáltalán nem lehetett volna a tárgyalás anyagává tennie, mivel az a védői titoktartási kötelezettség körébe tartozik még a saját jogi álláspontjához mérten is.

A 2014. június hó 19. napján megtartott határozathirdetés során az elsőfokú bíróság ezt a megállapodást még törvényes bizonyítéknak tartotta a szóbeli indokolásában, amit az is igazol, hogy a megállapodásban rögzített keltezés – 2011. március hó 23. napja – az első fokú bíróság az ítélet a tényállásában is rögzítette a 19. oldal 6. bekezdésében. A rendelkezésre álló iratok tartalmából megállapíthatóan ez az időpont más bizonyítékból nem megállapítható, ezt kizárólag a megállapodás tartalmazza. Így tehát az első fokú bíróság ítélete tényállása VI./ pontja törvénytörő bizonyítékból nyert adatot tartalmaz.

Az elsőfokú bíróság a tényállás megállapítása során törvénytörő bizonyítékokat használt fel az alábbiak szerint:

A 2013. június hó 13. napján megtartott bírósági tárgyaláson a tanács elnöke [REDACTED] tanú elé tárta ezt a megállapodást, a 49. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 231. oldal 9. bekezdésében melyre a tanú a 231. oldal 10. bekezdésében nyilatkozott. Ezen túlmenően a 233. oldal 14. bekezdésében és a 234. oldal 1. bekezdésében én is tettem fel a megállapodással kapcsolatban kérdéseket, amelyekre a tanú a 234. oldal 2. bekezdése alatt nyilatkozott.

A 2013. november hó 7. napján megtartott bírósági tárgyaláson a tanács elnöke [REDACTED] tanú elé tárta ezt a megállapodást, a 86. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 10. oldal 5. bekezdésében, amelyre a tanú a 10. oldal 6. bekezdésében nyilatkozott. Ráadásul ezt a megállapodást a nyomozás során az ügyész is [REDACTED] elé tárta a nyomozati iratok 536. oldal 6. bekezdésében, amelyre a tanú az 536. oldal 7. bekezdésében nyilatkozott.

A fenti nyilatkozatoknak az előbbiekhöz hasonlóan szintén kirekesztésre kellett volna kerülniük a törvényesen felhasználható bizonyítékok sorából.

Mindemellett a megállapodást a tanács elnöke [REDACTED] elé is tárta a 2013. április hó 4. napján megtartott bírósági tárgyaláson a 28. sorszámú jegyzőkönyv 166. oldal 1. bekezdésében, amelyre a tanú a 166. oldal 2. bekezdésében nyilatkozott. A fentiek okán ez a nyilatkozat sem képezhetett volna törvényes bizonyítékot.

Mindezek azt igazolják, hogy az elsőfokú bíróság jogi álláspontja – melyet a másodfokú bíróság is osztott – a védői titok kérdésköre kapcsán ad hoc jellegű volt a 2013. április hó 3. napján megtartott bírósági tárgyaláson, mely tovább tetézte az ügyész által a nyomozás során e körben vétett törvénytelenésekben megnyilvánuló eljárási hibákat.

Mindezt a másodfokú bíróság csak annyiban korigálta, hogy [REDACTED] valamint [REDACTED] tanúk [REDACTED] történt szembesítési jegyzőkönyveinek tartalmát teljes egészében figyelmen kívül hagyta. (12. o.)

Ha azonban a jogellenesen beszerzett vallomások az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság kizárta volna a bizonyítékok közül, olyan hiányos lett volna a tényállás, hogy egyetlen eljárásjogi következménye lehetett volna, ez pedig a bizonyítottság hiányában történő felmentés, hiszen **az itt kifejtett problémák az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésével és megismételt eljárás során sem orvosolhatók, hiszen olyan pótolhatatlan bizonyítékokról van szó, amelyek jogszerű beszerzésére egy megismételt eljárásban sem lenne lehetőség.**

III.4. Kihallgatás a védő távollétében, majd az így jogellenesen beszerzett bizonyítékok felhasználása - a védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése

A nyomozati iratok tanulmányozása során megállapítható, hogy [REDACTED] meghatalmazott védője távol maradt 2011. november hó 2. napján, 2012. március hó 22. napján, 2012. március hó 26. napján és 2012. szeptember hó 17. napján [REDACTED] gyanúsított kihallgatásairól.

A 28. számú tárgyalási jegyzőkönyv 170. oldal 2. bekezdésében [REDACTED] ezzel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy „*a védő értesített engem a kihallgatás időpontjáról valamennyi esetben. Minden esetben az volt a gyakorlat, hogy ő jelezte, hogy mikor lesz a kihallgatás és azt is jelezte, hogy esetleg neki más elfoglaltsága van, ezért azoknál a cselekményeknél, amit magamtól is el tudok mondani, ezen nem szükséges a részvétele*”.

Erre az ügyész a 170. oldal 3. bekezdésében az alábbiak szerint reflektált: „*A bíróság által fölvezetett hibát, azt sajnálatos módon el kell, hogy ismerjem, hogy ez nem került írásban az iratokhoz csatolásra. A védő úr minden esetben telefonon szóban volt értesítve.*” „*Sajnálatosan ez nem került rögzítésre*”. „*Felvettem vele a kapcsolatot, megbeszéltük az időpontot, hogy ez jó-e neki, ha jelen akar lenni, amikor azt mondta, hogy ez neki jó...ezt követően tettem intézkedést a szóbeli idézésre.*”

Majd a 172. oldal 8. bekezdésben az alábbiak szerint fogalmazott: „*én [REDACTED] úrral az időpontot beszéltem meg, hogy ez neki alkalmas időpont-e, erről őt értesítettem és ezt követően lett idézve a [REDACTED]*”

Mindezek alapján, ha az ügyész [REDACTED] meghatalmazott védőjével előzetesen valóban egyeztetette az egyes gyanúsított kihallgatások időpontjait, és az ügyész valóban csak az előzetesen egyeztetett időpontokra idézte [REDACTED] akkor mi az oka annak, hogy a meghatalmazott védő nem jelent meg a 2011. november hó 2. napján, a 2012. március hó 22. napján, a 2012. március hó 26. napján és a 2012. szeptember hó 17. napján megtartott gyanúsított kihallgatásokon.

Ha ugyanis az ügyész a meghatalmazott védővel valóban előzetesen egyeztetett, akkor a meghatalmazott védőnek más elfoglaltsága nem volt, tehát ez nem lehet a távolmaradásainak oka.

Inkább az tűnik logikus magyarázatnak, hogy sem az ügyész, sem [REDACTED] nem

akarta azt, hogy a meghatalmazott védő tanúja legyen a vádalku menetében a feltehetőleg nem a Be. rendelkezései szerinti gyanúsított kihallgatásoknak.

Joggal merül fel a kérdés azonban, hogy az ügyész értesítette-e egyáltalán a meghatalmazott védőt a 2011. november hó 2. napján, a 2012. március hó 22. napján, a 2012. március hó 26. napján és a 2012. szeptember hó 17. napján megtartott gyanúsított kihallgatásokról.

A Be. 67. § (1) bekezdése értelmében *„Ha e törvény kivételt nem tesz, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, illetőleg azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi.”*

A Be. 184. § (2) bekezdése szerint, *„Ha a gyanúsítottat az ügyész vagy a nyomozó hatóság kihallgatja, a védője a kihallgatáson jelen lehet. A védő jelen lehet az általa, illetve az általa védett gyanúsított által indítványozott tanúkihallgatáson, valamint az ilyen tanú részvételével megtartott szembesítésen is. A kihallgatáson jelen lévő védő a gyanúsítotthoz és a tanúhoz kérdéseket intézhet.”*

Erre tekintettel a védőt a gyanúsított kihallgatásáról a Be. 67. § (1) és (2) bekezdése szerint értesíteni kell, hiszen csak így biztosított a Be. 5. § (3) bekezdés szerinti védelem joga és a védő csak így tudja teljesíteni a Be. 50. § (1), (2) és (3) bekezdéseiben írt kötelezettségeit.

A vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás 10. § (1) bekezdése értelmében *„Az ügyész – a határozat hozatalát nem igénylő – minden intézkedését írásba (jegyzőkönyvbe vagy feljegyzésbe) foglalja, ha az az eljárás résztvevői számára jog gyakorlását teszi lehetővé, vagy kötelezettség teljesítését írja elő.”* A (3) bekezdés pedig rögzíti, hogy *„Az ügyész a jegyzőkönyvbe nem foglalt szóbeli idézésről, illetőleg értesítésről, továbbá a rövid úton történt idézésről, illetőleg értesítésről, az iratokhoz – a Be. 67. §-a (2) bekezdésének a)-c) pontja szerint elkészített – feljegyzést csatol.”*

Az ügyészi szervezet iratkezelési szabályainak bevezetéséről szóló 6/1998. (ÜK.1999/1.) LÜ. utasítás 41. § (1) bekezdése értelmében *„az ügyintézés meggyorsítása érdekében az ügyész többek között a védő behívására távbeszélőt is igénybe vehet.”* A (2) bekezdés szerint pedig *„a távbeszélőn tett intézkedésekről a vonatkozó ügyiraton vagy külön lapon hivatalos feljegyzést kell készíteni és azt az iratkezelés általános szabályai szerint kell kezelni.”*

A nyomozati iratokból megállapíthatóan a 2011. november hó 2. napján, a 2012. március hó 22. napján, a 2012. március hó 26. napján és a 2012. szeptember hó 17. napján megtartott gyanúsított kihallgatásokra a meghatalmazott védő ügyész által történt értesítésnek nincsenek hivatalos feljegyzés formájában rögzített tanúsítványai, és ezen értesítések megtörténtét az említett napokon megtartott gyanúsított kihallgatásokról felvett jegyzőkönyvek sem tartalmazzák.

E körben utalok arra, hogy a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelet 9. § (2) bekezdése értelmében *„a védőt – a késedelmet nem tűrő eljárási cselekményeken kívül – kellő időben, legkevesebb huszonnégy órával korábban, a hely és időpont megjelölésével értesíteni kell azokról az eljárási cselekményekről, amelyeken a Be. alapján jelen lehet.”*

A (3) bekezdés szerint „ha a nyomozási cselekményről a védőt értesítették, de azon nem jelent meg, ezt a gyanúsítottal közölni kell és tájékoztatni kell arról, hogy a védő távolmaradása az eljárási cselekmény elvégzésének nem akadálya.” A (4) bekezdés pedig rögzíti, hogy „a védő értesítésével, illetve a megjelenésével vagy távolmaradásával kapcsolatos tényeket a kihallgatásról készült jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.”

Tény, hogy ezek – a legfőbb ügyész egyetértésével kiadott – rendelkezések a rendőrség által folytatott nyomozásra vonatkoznak, ugyanakkor álláspontom szerint az ügyész által folytatott nyomozás garanciális szabályai sem lehetnek ennél kevesebbek.

Vagyis ha az ügyész a védő értesítéséről nem készít hivatalos feljegyzést, akkor a védő távolléte esetén ennek megtörténtét a gyanúsított kihallgatásról felvett jegyzőkönyvben kell rögzítenie.

Ez a kérdés [REDACTED] azért érinti, mert a védelem jogának korlátozásával felvett gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyveket ki kell rekeszteni a törvényesen beszerzett bizonyítékok köréből. Ez esetben viszont nem volt olyan törvényesen beszerzett bizonyíték, amely 2011. december hó 15. napján és 2012. július hó 6. napján [REDACTED] mentelmi jogának felfüggesztéseit megalapozta volna, így e körben a gyanúsítások közlése és a vádemelés is törvénytelen.

Tény, hogy következetes a joggyakorlat a tekintetben, hogy a mentelmi jog felfüggesztésének a jogszerűsége a büntető eljárásban nem vizsgálható, így nem vizsgálható annak megalapozottsága sem, abból a szempontból, hogy az arra irányuló előterjesztés/javaslat elegendő bizonyítékkal szolgált-e. Vagyis a bíróságnak nincs lehetősége annak a megállapítására, hogy a nem törvényesen beszerzett bizonyítékokon alapuló mentelmi jog felfüggesztése megalapozatlan. Viszont a Be. 78. § (4) bekezdése alapján a bizonyítékok törvényességét a bíróságnak a bizonyítási eljárás során vizsgálnia kell.

Az ügyész azon magyarázata, hogy kvázi elfelejtette dokumentálni a meghatalmazott védő értesítését, – mint a védekezéshez való alapjog gyakorlása szempontjából egyébként lényeges eljárási cselekményt – meglehetősen furcsa, tekintettel arra, hogy az ügyész minden más esetben készített hivatalos feljegyzést, például azt is „fontosnak” tartotta rögzíteni a nyomozati iratok 631., 859. és 929. oldalain, hogy milyen releváns iratokat tekintett meg, [REDACTED] konzultált és, hogy kiket értesített az iratismertetésekre. Így még inkább elfogadhatatlan az a magyarázata, hogy [REDACTED] meghatalmazott védő értesítését elmulasztotta dokumentálni.

Mindezekén túlmenően az ügyész a 28. számú tárgyalási jegyzőkönyv 173. oldal 2. bekezdésében az alábbiakat nyilatkozta: „...már akkor rögzítve volt, hogy az első munkanapon fogjuk folytatni a kihallgatást... október 28-a péntek, november 2-a pedig az ezt követő első munkanap, azon pedig jelen volt [REDACTED] is...”

A 2011. október hó 28. napján kelt gyanúsított kihallgatásról készült jegyzőkönyvben az ügyész által nem került sor új határnap közlésére és 2011. november hó 2.-napján a meghatalmazott védő nem volt jelen a gyanúsított kihallgatáson. Ez az ügyészi nyilatkozat tehát nem helytálló.

Ráadásul az ügyész e körben – bár nem került jegyzőkönyvezésre – a 2011. április hó 4. napján megtartott bírósági tárgyaláson azt nyilatkozta, hogy „az idő előrehaladtára való

tekintettel” fejezték be 2011. október hó 28. napján a gyanúsított kihallgatást.

Ennek ellentmond az a körülmény, hogy az ekkor készült jegyzőkönyvben, a nyomozati iratok 607. oldal 3. bekezdésében [REDACTED] azt kérte, hogy szeretné átgondolni a vallomását és időt kér rá. („... ezekről az ügyekről is hajlandó vagyok vallomást tenni, azonban kérem...ne a mai napon...szeretném átgondolni, hogy mit fogok mondani...”)

Tehát a gyanúsított kihallgatás aznapi befejezésének nem az ügyész által elmondott körülmény volt az oka.

Ráadásul az idő múlása korábban sem zavarta az ügyészt, hiszen például [REDACTED] tanúkenti kihallgatására sem munkaidőben került sor, hanem 2011. szeptember hó 30. napján 21 óra és 23 óra 55 perc között.

III.5. A tanúk figyelmeztetésének hiányosságai - a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme

A Be. 82. § (1) bekezdés c) pontja szerint „A tanúvallomást megtagadhatja – a 81. § (2) bekezdésében foglalt titoktartási kötelezettség esetét ide nem értve – az, aki a foglalkozásánál vagy köz megbízatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással a titoktartási kötelezettségét megsértené, kivéve, ha ez alól a külön jogszabály szerint jogosult felmentette, vagy külön jogszabály szerint a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megkeresésére a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása a felmentésre jogosult számára kötelező.”

A 81. § (2) bekezdése értelmében „Minősített adatról nem hallgatható ki tanúként az, aki a titoktartási kötelezettség alól nem kapott felmentést.”

A Be. 85. § (3) bekezdése értelmében „A kihallgatás elején tisztázni kell, hogy nincs-e a tanú vallomástételének akadálya (81-82. §).”

A 84. § szerint pedig „A 83. § és a 85. § (3) bekezdése rendelkezéseinek megsértésével kihallgatott tanú vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.”

E körben a Kommentár rögzíti, hogy a hatóságnak felvilágosítási kötelezettsége van azzal kapcsolatban, hogy a törvény milyen okból biztosítja a vallomástétel egészében vagy részben való megtagadásának a lehetőségét, azt követően pedig meg kell kérdeznie a tanútól, hogy kíván-e élni a vallomástétel megtagadásának lehetőségével. Ennek megtörténtét és jegyzőkönyvi rögzítését elengedhetetlenné teszi az a nem elhanyagolható körülmény, hogy az anyagi jog rendelkezései folytán (Btk. 275. § (1) bek.) nem büntethető hamis tanúzásért, akinek a kihallgatása törvény alapján kizárt, aki a valóság feltárása esetén önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, illetve aki a vallomástételt egyéb okból megtagadhatja, de erre kihallgatása előtt nem figyelmeztették.¹²

Fentiek ellenére a nyomozati tanúkihallgatásaik során az ügyész elmulasztotta a Be. 82. § (1) c) pontjára figyelmeztetni [REDACTED] a 2011. október 1. napján, 2012. január

¹² Berkes (szerk.): Büntetőeljárás jog. Kommentár a gyakorlat számára I., HVG Orac, 344-345. o.

12. napján, valamint 2012. május 21. napján fogatosított tanúvallomások során (nyomozati iratok 405-406.o., 410-411.o., 412.o.).

Fenti figyelmeztetés szintén elmaradt a [REDACTED] esetében a 2011. november 3. napján, a 2012. május 16. napján fogatosított tanúvallomások során (nyomozati iratok 455-456.o., 459.o.).

Szintúgy nem történt meg a figyelmeztetés [REDACTED] 2011. szeptember 30. napi, 2012. március 26. napi tanúkenti meghallgatása alkalmával sem (nyomozati iratok 909-910.o., 914.o.).

Bár a bírák esetében nincs háttérjogszabály abban a tekintetben, hogy ki jogosult a titoktartási kötelezettség alóli felmentésre, a Be. 82. § (1) bekezdés c) pontjának csak az a megoldás felel meg, ha ez nem a tanúra van rábízva, ezért ez esetben a Bszi.-ből levezethetően a munkáltató képviselőjének nyilatkozata lenne szükséges, aki jelen esetben a Szegedi Törvényszék Elnöke. Ez azonban hiányzik, így [REDACTED] vallomásait – a tanácskozási titokkal érintett részeikben nem lehetett volna figyelembe venni.

A Be. 81. § (1) bekezdés b) pontja értelmében „*Nem hallgatható ki tanúként a védő arról, amiről mint védő szerzett tudomást, vagy amit a terhelten védői minőségében közölt*”.

[REDACTED] meghatalmazott védőjét 2012. január 19. napján azonban úgy hallgatta ki az ügyészség, hogy a fent hivatkozott Be. szakaszra való figyelmeztetést elmulasztotta (nyomozati iratok 505. o.).

Fenti eljárási hibát az ügyészség is észlelte, így 2012. május 30. napján ismét sor került [REDACTED] tanúkenti kihallgatására. A kihallgatás során azonban az eljáró ügyész a Be. 81. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt abszolút tanúzási akadály helyett a Be. 82. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt relatív tanúzási akadályra figyelmeztette (nyomozati iratok 508.-509.o.).

Jelen esetben a fent hivatkozott tanúvallomások nem vehetők figyelembe, azokat a bizonyítékok köréből ki kellett volna zárni, ezt azonban sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem tette meg.

A tisztességes eljáráshoz való jogot sérti, hogy a bíróságok a Be. rendelkezéseinek megsértésével beszerzett bizonyítási eszközöket használják fel.

III.6. A fegyveregyenlőség elvének megsértése

A tisztességes eljáráshoz való jog szerves részét képezi a fegyveregyenlőség elve, mely egyúttal az Alaptörvény XXVIII. Cikk (3) bekezdésében meghatározott védelemhez való jog biztosítója, mely alapján a vádnak és a védelemnek azonos jogokkal kell rendelkeznie, e nélkül ugyanis a védelem nem lehet teljes, és nem töltheti be törvényben meghatározott funkcióját.

Jelen esetben azonban ez több okból sem teljesült. **Egyrészt azért, mert az I.r. vádlott, illetve a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványok mindegyike elutasításra**

került, másrészt azért, mert a Legfőbb Ügyészség BF.3056/2012. számú, 2012. december hó 12. napján kelt indítványát a Kúria, a Bkk.II.157/2012. számú büntetőügyében az eljáró bíróságok kijelölése tárgyában meghozott végzése meghozatala előtt nem kézbesítette az I. r. vádlott és a védője részére, harmadrészt pedig a vádalkuval kapcsolatos problémák miatt.

A tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó alkotmánybíróági gyakorlatot összegző 14/2004. (V. 7.) AB határozat megállapította, hogy „a tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. A büntetőeljárás szempontjából ezek a tételek a büntető igazságszolgáltatás történeti rendszereinek felhalmozódott tapasztalatán alapulnak. Eszerint: az igazság feltárásának az a legmegfelelőbb módja, ha az ítékezésben független és pártatlan bíróság nyilvános tárgyaláson, a bizonyítás tekintetében egyenlő jogokkal résztvevő felek aktív közreműködésével lefolytatott eljárás eredményeként, közvetlen észlelése útján szerzett bizonyítékok szabad mérlegelésével állapítja meg a büntető felelősségre vonás eldöntéséhez szükséges tényeket” (ABH 2004, 241, 266.).

Az Alkotmánybíróság 6/1998. (III. 11.) számú határozatában kifejtette azt is, hogy „A tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a "fegyverek egyenlősége", amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. A fegyverek egyenlőségének egyik feltétele (és a nemzetközi szervek esetjogában is leginkább kimunkált területe) a felek mindegyikének személyes jelenléte az eljárási cselekmények során, illetve egyes eljárási szereplők (például szakértők) megtartása semleges pozícióban. A másik feltétel, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik a fair trial elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés kellő idejének és eszközeinek követelményével. Az előző pontban idézte az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bizottsága értelmezését ezeknek a védelem jogát szolgáló eszközöknek tág köréről. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és – megfelelő biztosítékok között – birtoklása is ezek közé a "mindenképpen biztosítandó" jogok közé sorolható. A dokumentumok megismerése; a belőlük készíthető jegyzetek szabad "birtoklása"; a dokumentumok "birtoklása" a tárgyalás alatt, vagy máskor is, de csak a bíróság épületében, azonban nem elégíti ki a védelemhez való jogot, ha egyszersmind a fegyverek egyenlősége nem érvényesül. Nem egyenlő a vád és a védelem helyzete, ha az ügyész az államtitkokat képező dokumentumokat az eljárás alatt a bíróságon kívül is szabadon birtokában tarthatja és használhatja (lásd a Be. 114. § (5) bekezdését), – míg a terhelt és a védő ebben korlátozva van.”

Az Alkotmánybíróság több határozatában is részletesen kifejti a védelemhez való alkotmányos alapjog és a fegyveregyenlőség elvének tartalmát. A 25/1991. (V. 18.) AB határozat során az indítványozó a szolgálati és államtitkot tartalmazó adat kapcsán a katonai bíróságok ügyviteli szabályairól szóló 109/1978. (IK. 11.) IM utasításnak az államtitkot és szolgálati titkot tartalmazó iratoknak a büntetőeljárás során való megismerésének korlátozását sérelmezte. Az Alkotmánybíróság az ügyben kimondta:

„A védelemhez való jog alkotmányos büntetőeljárás alapelve az eljárás egész menetében számtalan részletszabályban ölt testet.

A védelemhez való jog a büntetőeljárás alá vont személy azon jogaiban, illetve a hatóságok azon kötelezettségeiben realizálódik, amelyek biztosítják, hogy a vele szemben érvényesített büntetőjogi igényt megismerje, arról álláspontját kifejthesse, az igénnyel szembeni érveit felhozhassa, a hatóságok tevékenységével kapcsolatos észrevételeit és indítványait előterjeszthesse, továbbá védő segítségét vehesse igénybe. A védelemhez való jog tartalmát képezi a védők azon eljárási jogosítványai, illetve a hatóságok azon kötelezettségei, amelyek részéről a védelem ellátását lehetővé teszi.”

Az Alkotmánybíróság tehát már az 1991-ben meghozott határozatában kimondta, hogy amennyiben a terhelt a vele szemben érvényesített büntető igényt – beleértve az annak alapjául szolgáló iratokat – nem ismerheti meg, a védelemhez való jog nem érvényesül, még abban az esetben is, ha az adatok hatályos fogalomhasználattal élve minősített adatnak minősülnek.

Fontos kiemelni a 6/1998 (III.11.) Ab. hat. azon mondatát, mely szerint **„Az elv érvényesülésének az első feltételből következő további eleme, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik a fair trial elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés kellő idejének és eszközeinek követelményével.”**

Az Alkotmánybíróság tehát megállapította, hogy az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és birtoklása is ezek közé a „mindenképpen biztosítandó” jogok közé sorolható.

A hatékony és megfelelő felkészülést biztosító védelemhez való jog, összefüggésben a tisztességes eljárásnak a fegyverek egyenlősége fogalmában is megnyilvánuló követelményeivel azt követeli meg, hogy a terhelt és védője a vádiratot, valamint az összes olyan iratot, amelynek kézbesítése a Be. szerint kötelező, akkor is eredeti szövegével, teljes terjedelmében megkapja és birtokolhassa, ha azok államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaznak.

Ebből kifolyólag tehát megállapítható az az egyértelmű – alkotmánybírósági gyakorlatból is tükröződő – álláspont, miszerint a védelemhez való jog és a fegyverek egyenlősége az összes olyan dokumentum birtoklására és szabad használatára kiterjed, amellyel a vád is így rendelkezik, ideértve a minősített adatot tartalmazó dokumentumokat is. Az elv azonban lényegesen sérül abban az esetben, ha a védelem nemhogy korlátozottan, de egyáltalán nem fér hozzá a bizonyítékhoz és dokumentumhoz, amellyel a vád rendelkezik, így a vád alapját képező vádalkuhoz.

Hiszen ahogy az a fentiekben is kifejtésre került a védelem a [REDACTED] kötött vádalkut és annak tartalmát az eljárás során nem ismerhette meg, annak ellenére, hogy a vád nagy részben, sőt szinte teljes egészében ezen alapul.

Fontos megjegyezni, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk 1. bekezdése szerint *„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon*

határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”

Ezt a szabályt egészíti ki a 6. cikk 3. bekezdése azzal, hogy „Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van – legalább – arra, hogy a) a legrövidebb időn belül tájékoztassák olyan nyelven, amelyet megért, és a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól; b) rendelkezék a védekezésének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel; c) személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessenek, és ha nem állnak rendelkezésre eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára ügyvédet; d) kérdéseket intézzen vagy intéztessen a vád tanúihoz és kieszközhessen a mentő tanúk megidőzését és kihallgatását ugyanolyan feltételek mellett, mint ahogy a vád tanúit megidézik, illetve kihallgatják; e) ingyenes tolmács álljon rendelkezésére, ha nem érti, vagy nem beszél a tárgyaláson használt nyelvet.”

III.6.1. A Strasbourgi Emberi Jogi Bíróság gyakorlata

Nemzetközi szinten az Európai Emberi Jogi Egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) 6. Cikke tartalmazza a tisztességes eljáráshoz való jogot és annak részeként a védelemhez való jogot, azaz azt, hogy a bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga és lehetősége legyen védekezni a vád ellen.

A Strasbourgi Emberi Jogi Bíróság az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése alapján foglalkozik azokkal a fegyveregyenlőtlenségre hivatkozó kérelmekkel is, amelyek nem az egyezményi szóhasználat szűk értelmével kapcsolatosak. A megszorító értelemben vett fegyveregyenlőség ugyanis kizárólag a tanúkihallgatás kérdéskörét érinti a 6. cikk 3. bekezdés d) pontja alapján. Az ezen a körön kívül eső esélyegyenlőségi problémák a kialakult ítélkezési gyakorlat alapján az eljárás tisztességessége, azaz az 1. bekezdés körébe tartoznak.¹³

A fegyverek egyenlőségének elve kapcsán a strasbourgi Emberi Jogi Bíróság több ítéletében is kimondta, hogy az elv többek között feltételezi azt, hogy a terhelt lehetőséget kap az eljárás irataiba való betekintésre, illetve arra, hogy álláspontját valamennyi vele szemben felhasznált bizonyíték kapcsán kifejtse.

Erre példa az *Öcalan v. Törökország* ügy¹⁴, melyben az Emberi Jogi Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény sérelmét jelenti, ha a „*terhelt, illetve védője nem tekinthet be az ügyészség birtokában lévő egyes dokumentumokba, illetve nem kaphat lényeges iratokból másolatot.*”¹⁵ A védekezés előkészítése során ugyanis elengedhetetlen, hogy a terheltnek és ügyvédjének teljes hozzáférése legyen az ügy valamennyi iratához, beleértve azokat az iratokat is, melyek jelentősége a bűnösség, ill. ártatlanság kérdése szempontjából csupán eshetőleges.

Az ügyben a Bíróság kimondta, hogy a kérdés vizsgálata kapcsán, a Bíróság az elbírált korábbi eseteket figyelembe véve – melyek kihatással vannak a fegyverek egyenlőségének elvére, mint a tág értelemben vett tisztességes eljáráshoz való jog egy elemére – megállapítható, hogy az eljárásban résztvevő mindkét fél megfelelő lehetőséget kell, hogy

¹³ Dr. Grád András – Dr. Weller Mónika: A strasbourgi emberi jogi bírászkodás kézikönyve, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2011, 360.o.

¹⁴ Eur. Court H. R. *Öcalan v. Turkey* (2003).

¹⁵ *Öcalan v. Turkey* 33.o. 119. §.

kapjon, hogy az ellenoldallal egyenlő feltételek mellett fejthesse ki álláspontját.¹⁶ Tekintettel arra, hogy Öcalan és védője nem kapott ugyanolyan mértékű és terjedelmű hozzáférést az iratokhoz, mint amilyen a vádhatóságnak volt, a Bíróság megállapította az Egyezmény 6. cikkének sérelmét.

Szintén megállapította a Bíróság az Egyezmény sérelmét a *Bulut v. Ausztria ügyben*,¹⁷ azért, mert a vád képviselője oly módon intézett beadványt a bírósághoz, hogy arról a védelem nem szerzett tudomást, így nem volt módja arra, hogy reagálhasson.

A *Matyjek v. Lengyelország* ügyben¹⁸ egy lengyel parlamenti képviselőt megfosztottak képviselői mandátumától és 10 évre eltiltották a közhivatal viselésétől, mert állítólag nem valós tartalmú nyilatkozatot tett arról, hogy nem működött együtt a kommunista rendszer titkosszolgálatával. Az eljárás során a képviselő nem férhetett hozzá szabadon az ellene felhasznált, őt érintő titkosszolgálati iratokhoz, ha meg is tekinthette, másolatot nem készíthetett, szakértő véleményét azokról nem kérhette, valamint az iratokról készített jegyzeteit is a hivatali titkárságon kellett hagynia és azokat még a tárgyaláson sem használhatta fel. Ezzel szemben az ügyészhez hasonló jogosítványokkal rendelkező, az átvilágítási eljárásban a közérdek képviselőjében fellépő tisztviselő és annak hivatala minden titkos irathoz korlátlanul hozzáférhetett. Fentiekre tekintettel a Bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy Lengyelország megsértette az Egyezmény 6. cikkében foglaltakat, hiszen sérült a fegyveregyenlőség elve.

A védekezés előkészítésével kapcsolatosan a *Söylemez v. Törökország* ügy¹⁹ bír jelentőséggel, melyben a Bíróság kimondta, hogy „nem elegendő, ha a védelem magának a vádnak a mibenlétével van tisztában, az egyezménykonformitás azt is megköveteli, hogy a vád alapjául szolgáló körülményekről tudomást szerezhessen²⁰”.

Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyvet. Magyarország is alávetette magát a Strasbourgi Bíróság joghatóságának.

A Bíróság egyes határozatainak azonban nemcsak a konkrét ügyekre van kihatása. Az Alaptörvény Q cikk (2) bekezdése kimondja, hogy Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

A Bíróság joggyakorlatának figyelemmel kísérése, és az ott kimunkált elvek következetes alkalmazása azonban azért is alapvető érdek, mert ha a magyar joggyakorlat eltávolodik a strasbourgi standardoktól, Magyarországot elmarasztaló ítéletekre kell számítani.

Továbbá, az Alkotmánybíróság „az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként” fogadja el a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok által biztosított jogvédelmi szintet.

¹⁶ Öcalan v. Turkey 33.o. 119. §.

¹⁷ Eur. Court H. R. Bulut v. Austria (1996).

¹⁸ Eur. Court H. R. Matyjek v. Poland (2007).

¹⁹ Eur. Court H. R. Söylemez v. Turkey (2006).

²⁰ Grád-Weller ibid 361.

III.6.2. Védelemhez való jog a common law jogrendszerben

Nem csupán az európai joggyakorlat, hanem nemzetközi szinten az amerikai jogrendszer, tehát a *common law* is megköveteli, hogy a védelem számára biztosítottak legyenek az eljárás alapjául szolgáló bizonyítékok teljes egészükben. Mindennek érvényesülését a *common law* jogrendszer az ún. *disclosure* szabály alkalmazásával biztosítja.

A szabály alkalmazásának szükségességét, tartalmát, és megsértésének következményeit az amerikai Legfelsőbb Bíróság (U.S. Supreme Court) a *Brady v. Maryland ügyben*²¹ fejtette ki elsőként. **Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága az ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy amennyiben az ügyészség a vád vagy a védelem szempontjából jelentős bizonyítékokat tart vissza a védelemtől, azokat nem teszi a védelem számára hozzáférhetővé, akkor az a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését eredményezi.**

A védelem bizonyítékokhoz történő hozzáférésehez való jogának alapja alkotmányos szinten került rögzítésre, az az Amerikai Alkotmány 6. cikkéből levezethető alapjog, mely megtalálható számos törvényben és precedensben is. A védelem számos esetben hivatkozott sikerrel ezen jog megsértésére, így a Bíróság több precedens értékű ítéletében kifejezte a jogosultság alapvető fontosságát, és megsértésének súlyos következményét, valamint az így hozott ítéletek megváltoztatásának szükségességét.

A Bíróság ez alapján döntött az *U.S. v. Bagely*²²ügyben is az ügy felülvizsgálatának szükségessége mellett, amely során az ügyészség az eljárás két tanújával kötött egyezség teljes iratanyagát mulasztotta el az ügy irataihoz csatolva a védelemnek bemutatni. A Bíróságnak a *Pennsylvania v. Ritchie*²³ ügyben szintén az említett szabály megsértésének kérdése kapcsán arról kellett döntenie, hogy az állam megsértette-e a terhelt alkotmányos jogát, amikor nem adta ki a terheltnek az ügy teljes iratanyagát – a fájlok titkos jellege miatt, a tárgyalásra való előkészület során. Az ügyben a Bíróság kimondta, hogy az állam megsértette a terhelt alkotmányos jogát azért, hogy nem bocsátotta ügyvédje rendelkezésére a hatóságok által készített teljes iratanyagot, maga egészében. A védelem ugyanis csak akkor lehet teljes, ha valamennyi iratanyaghoz hozzáfér a terhelt (ill. védője), mivel azok alapján, ill. azok lényegességéről csak ebben az esetben véleményt tud formálni. Ez a jog felülírja az iratanyag bizalmas jellege miatti védelmét.

Példaként felhozható a *Connick v. Thompson ügy*,²⁴ melynek lényege az volt, hogy Thompsonot korábban emberölés miatt halálbüntetésre ítélték, azonban megállapítást nyert, hogy az ügyben eljáró ügyészség a bizonyítékok egy részét szándékosan visszatartotta, a meghallgatott tanúk vallomásai között feszülő ellentmondásokat elfedte, így az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróság megállapította az ügyészség felelősségét a bizonyítékok visszatartása miatt.

Az amerikai esetjogra hivatkozást a Debreceni Ítéletábla azzal hátrította el, hogy „*még kevésbé lehet értelmezésszerű jelentősége a common law alkalmazásával keletkezett precedens döntéseknek*”. (16. o.)

²¹ Supreme Court of the United States *Brady v. Maryland* (1963).

²² 473 U.S. 667, 105 S.Ct. 3375, 87 L.Ed.2d. 481 (1985).

²³ 480. U.S. 39, 107 S.Ct. 989, 94 L.Ed.2d. 40 (1987).

²⁴ Supreme Court of the United States *Connick v. Thompson* (2011).

Azt, hogy a Supreme Court döntéseinek egyes alkotmányos alapjogok értelmezésében szerepe lehet, legtisztábban az Alkotmánybíróság gyakorlata bizonyítja, mely több határozatában – különösen a vélemény-nyilvánítási szabadság kérdésében – felhívta a Supreme Court egyes mértékadó döntéseit.

A fent írtak alapján látható az a mind strasbourgi, mind *common law* jogrendszerében megjelenő elv és gyakorlat, miszerint a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező védelemhez való jog és fegyverek egyenlőségének elve sérül, amennyiben a védelem nem fér hozzá az eljárás valamennyi dokumentumához, amelyhez a vád igen. Az elvek sérelmének bekövetkeztét nem befolyásolja az sem, ha a meghatározott dokumentum minősített adatot tartalmaz. Jelen esetben a vádalku és annak tartalma az az irat, mely a védelem számára az elsőfokú és a másodfokú eljárás egésze alatt megismerhetetlen maradt, ezzel sértve a védelem jogait.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványok mindegyikének elutasítása, valamint a Legfőbb Ügyészség BF.3056/2012. számú, 2012. december hó 12. napján kelt indítványa kézbesítésének hiánya következtében is sérült a fegyverek egyenlőségének elve, valamint a védelemhez való jog.

III.7. A kétszeres értékelés tilalmának megsértése

A büntető anyagi jogban a kétszeres értékelés tilalma alkotmányos jelentőségű elv. Ezen elvre vezethetők vissza a látszólagos alaki halmazat feloldó elvei, de megjelenik az elv a büntetés kiszabás körében is, ahol a Kúria 56. BK véleménye részletesen elemzi ezen elv mibenlétét és az ebből fakadó büntetékiszabási következményeket. Rögzíti többek között, hogy „*A kétszeres értékelés tilalma a büntetést befolyásoló körülmények értékelésénél is érvényes. A törvényhozó által tényállási elemként szabályozott, avagy a súlyosabb vagy enyhébb minősítést megalapozó körülményt nem lehet külön enyhítőként vagy súlyosítóként is értékelni.*”

Az elsőfokú bíróság súlyosító körülményként értékelte, hogy [REDACTED], *szakmai képzettségét kifejezetten felhasználta a bűncselekmények elkövetéséhez*. (148. o.)

Azt a körülményt tehát, hogy [REDACTED] bíró volt, többször is a vádlott terhére értékelte a bíróság. Ezen alapult a hivatalos személyi minőség, a működésével összefüggésben fordulat, valamint a kötelességszegés megállapítása, és ezért nem került értékelésre enyhítő körülményként a büntetlen előéletet.

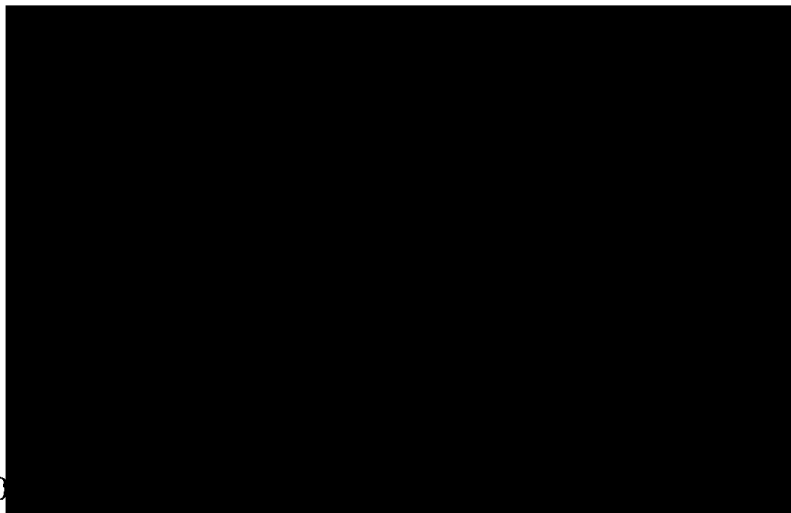
E mellett még ugyanezen körülményre súlyosítóként hivatkozni, már biztosan a kétszeres értékelés tilalmába ütközik.

A másodfokú bíróság ezt a jogsértést nemhogy nem orvosolta, de ítélete indoklásának 28-29. oldalán a bírói hivatásra vonatkozó szabályok megszegésével magyarázta a büntetés további, jelentős súlyosítását.

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy fogadja be az alkotmányjogi panaszt, és az indítványnak megfelelően döntsön.

Budapest, 2016. január 27.

Tisztelettel:

Mellékletek:

1. sz.: meghatalmazás
2. sz.: a Debreceni Törvényszék 6.B.696/20
3. sz.: a Debreceni Ítéltábla Bf.III.807/2014/62. számú ítélete
4. sz.: a Köztársasági Elnök V-1./06612/2011. sz. határozata
5. sz.: a Köztársasági Elnök V-1/03296/2012. sz. határozata